

2017

SALMARS
RAPPORT OM
MILJØ- OG
SAMFUNNSANSVAR

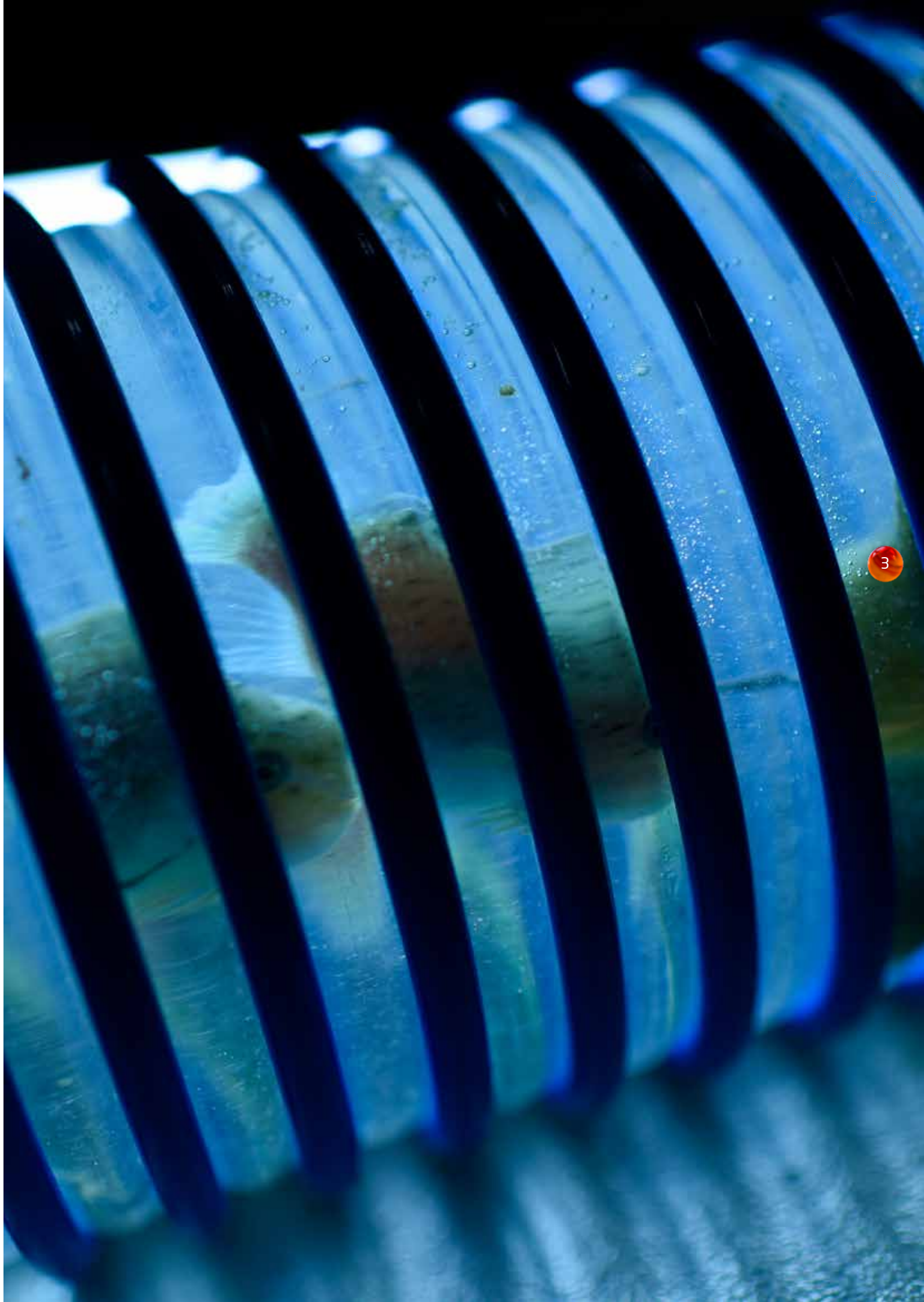
BÆREKRAFT I ALT VI GJØR!

Innhold

1 • Passion for Salmon	4 >	6 • Arbeidsoppgaven er ikke avsluttet før mottakeren er fornøyd	33 >
Rammer for rapporten	4 >	Verdikjeden	33 >
2 • Konsernsjefen har ordet	6 >	Sertifiseringer	33 >
3 • Bærekraft i alt vi gjør	9 >	Produkter	34 >
Kjernevirksomhet og virksomhetsområder	9 >	7 • Alt vi gjør i dag skal gjøres bedre enn i går	36 >
Oppdrettens ABC	10 >	Forskning og utvikling	36 >
Vi bringer laksen tilbake til havet	12 >	Økt satsing på genetikk	37 >
Dette er SalMar	14 >	FoU – rømming av fisk	37 >
SalMar around the world	19 >	Plastforsøpling	38 >
Ledelse av arbeidet med bærekraft	20 >	Vår påvirkning ved kystlokaliteter	38 >
Fokusområder og mål	20 >	Teknologi og menneske	39 >
4 • Vi bryr oss	23 >	Landstrøm og elektrifisering av oppdrettsnæringen	39 >
Medarbeidere	23 >	8 • Fokuser på løsningen	40 >
Medvirkning fra ansatte	24 >	Økt bærekraft gjennom økt videreforedling	40 >
Samfunn	24 >	Bærekraftig smoltproduksjon	42 >
Varsling og forretningsetikk og regelverk	24 >	Produksjon av egen rensefisk	42 >
5 • Jobben vår i dag er avgjørende for vår felles suksess	25 >	Innovasjonsarbeid knyttet til fôr og føring	43 >
Forebygge og begrense rømming	26 >		
Fiskevelferd	26 >		
Lus og lusebehandling	27 >		
Grønne tillatelser	29 >		
Samspill med ville dyr	30 >		
Effektiv fôrutnyttelse	30 >		
Bærekraftig fôr	30 >		
Utslipp	26 >		

1. Passion for Salmon

Kulturen i SalMar er til enhver tid under utvikling og bygger på de verdiene som har tatt selskapet fram til dagens SalMar. Disse verdiene er formulerte gjennom et sett med postulatene som beskriver vår adferd og felles handlingskompetanse.

Salmar er en av verdens største produsenter av oppdrettslaks og verdens største produsent av økologisk laks. Selskapet har som mål å være den mest kostnadseffektive produsenten av laks. Målet kan kun nås gjennom bærekraftig biologisk produksjon. SalMars visjon er "Passion for Salmon"

Kulturen i SalMar er til enhver tid under utvikling og bygger på de verdiene som har tatt selskapet fram til dagens SalMar. Disse verdiene er formulerte gjennom et sett med postulatene som beskriver vår adferd og felles handlingskompetanse.

- Alt vi gjør i dag skal gjøres bedre enn i går
- Arbeidsoppgaven er ikke avsluttet før mottakeren er fornøyd
- Fokuser på løsningen
- Jobben i dag er avgjørende for vår felles suksess
- Vi bryr oss!
- Bærekraft i alt vi gjør

RAMMER FOR RAPPORTEN

Rapporten omfatter SalMars norske virksomhet, der konsernet hadde >50% eierandel og driftsansvaret i 2017. Dette er den fjerde rapporten i rekken som kun omhandler miljø og samfunnsansvar, og omhandler aktivitet i 2017. I tillegg utgir SalMar en fylldig årsrapport.

Rapporten er utarbeidet med utgangspunkt i de prinsipper som kreves i GRI (Global Reporting Initiative). På bakerste side finnes oversikt over GRI-indeksen og vår rapportering relatert til denne. Eventuelle spørsmål om denne utgaven rettes til Fagsjef Bærekraft og Ernæring Merete G. Sandberg og IR-ansvarlig Runar Sivertsen.

Postulatene er en rød tråd gjennom denne rapporten, og setter rammene for oppbygging og inndeling. Hvert kapittel innledes med en kort tekst som knytter innholdet til et av postulatene.

2. Konsernsjefen har ordet

SalMar har hatt et meget begivenhetsrikt og godt år i 2017. Det økonomiske resultatet av vår virksomhet er sterkt. Det reflekterer en historisk høy lønnsomhet for selskapet - men også at SalMar er et selskap med mange dyktige og dedikerte medarbeidere som sammen har lyktes med å skape store verdier for aksjonærer, ansatte og samfunn.

I 2017 har bidragene til vår lønnsomhet vært gode både fra oppdrett, salg og industri. Samtidig er vi fornøyde med at vi i 2017 har begynt å få grep om en stor utfordring - kostnadsveksten. Gjennom året har vi levert en forbedring i vår produksjonskostnad. Denne forbedringen er en konsekvens av et godt og målrettet arbeid over flere år. Innsatsen som er lagt ned er avgjørende i forhold til vår ambisjon og klare mål om å være verdens beste oppdretter. Resultatet gir oss god tro på fremtiden og bygger selvsikkerhet rundt de satsninger og investeringer vi gjør for å ta selskapet videre. Disse satsningene har vært betydelige i 2017.

Dette var også året da vi i SalMar – som første selskap – tok steget ut og brakte laksen tilbake til havet gjennom å sette Ocean Farm 1 i drift på Frohavet. Samtidig er det gjennomført store satsninger innenfor settefisk noe som reflekterer en fremtidstro og en vilje til å satse i en industri og et selskap som har alle muligheter foran seg.

vekst på 20 tusen tonn sammenlignet med 2016. Veksten var muliggjort av en bedring i den biologiske situasjonen. Gjennom året så vi positive effekter av en langsiktig målrettet satsning for bedre å håndtere situasjonen knyttet til lakselus. Vi har også sett utrettelig innsats fra medarbeidere som har tilegnet seg kunnskap og iverksatt tiltak som gradvis har blitt mer presise. Resultatet – spesielt i andre halvår av 2017 - var en bedret biologi, bedret fiskevelferd og bedret tilvekst.

Lakselus en del av faunaen - bærekraftig håndtering er vårt fokus

Lakselus er en naturlig del av faunaen og vil alltid være en utfordring som må håndteres. Her har SalMar sammen med hele næringen gjort en betydelig innsats over flere år som har gitt resultater. Dette er et område hvor vi som selskap – så vel som en hel industri – må ha kontroll.

Aktive behandlingsmetoder vil alltid være en viktig del av en verktøykasse som gjør at vi kontrollerer lusesituasjonen. Her handler det om å utvikle presisjon og anvendelse slik at disse kan brukes på en mest mulig bærekraftig og skånsom måte. Dette er et møysommelig arbeid som fortsetter også i årene som kommer. Som på alle andre områder i SalMar handler det om at *alt vi gjør i dag skal gjøres bedre enn i går.*

I 2017 så vi også god effekt av en mer kvalifisert og bærekraftig anvendelse av forebyggende behandlingsmetoder. Også dette er resultatet av et arbeid og en utvikling som har pågått over tid. Disiplinert anvendelse av sonedrift for å optimalisere de grunnleggende biologiske forholdene, anvendelse av skjerming for å hindre at lakselus i de frie vannmassene lett får tilgang til laksen, sammenholdt med rensefisk og disiplinert renhold og optimalisering av vannkvalitet er en kombinasjon det også knyttes stor forventning til fremover. I 2017 har vi sett hvilket potensial som ligger i denne kombinasjonen av metodikk.

Produksjonskostnadene - steg i riktig retning

Vårt mål er å være verdens beste oppdrettsselskap, og det å være kostnadsleder har alltid vært en klar målsetting for

SalMar. Vi gjør derfor det som står i vår makt for å kontrollere og redusere kostnader på laksens betingelser, og det er dette som avgjør vår konkurransekraft over tid.

Med bakgrunn i vårt langsiktige arbeid og fokus på kostnadsreducerende tiltak har vi i 2017 begynt å se resultater. Dette har gitt en reduksjon i vår samlede produksjonskost med over 2 kr per kg. I SalMar jobber vi hele tiden med kontinuerlig forbedring, dette betyr at vi på langt nær er i mål med dette arbeidet. Vi har også i 2018 en klar målsetting om å ta ned våre kostnader og ta nye steg som sikrer vår langsiktige konkurransekraft og posisjon som kostnadsleder i industrien.

SalMar i front

Innovativt lederskap har alltid vært en sentral strategisk målsetting for SalMar. Vi er en organisasjon med dyktige og engasjerte SalMarere som i felleskap sørger for innovasjon og utvikling – og sammen utvikler vi SalMar til å møte morgendagen. Vi skal søke nye løsninger som kan gi oss fortrinn og bringe vår prestasjon og effektivitet fremover.

I 2017 er dette synlig gjennom våre investeringer innenfor den etablerte driften og i mer fremtidsrettede løsninger. To nye settefiskanlegg er satt i drift i løpet av året, et på Senja som dekker vår virksomhet i Nord og et på Follafooss i Midt-Norge. Anleggene tar i bruk ny teknologi som muliggjør bærekraftig produksjon av settefisk – med et lavere fotavtrykk og med mindre bruk av ressurser. Anleggene er en del av et investeringsprogram som også strekker seg frem i tid.

Grunnlaget for en optimal biologisk produksjon ligger i en god start. Dette fordrer en satsning innenfor genetikk og settefisk. Denne satsningen skal gi smolt av god kvalitet – levert på optimale tidspunkt og med optimal størrelse.

Havmerden - i 2017 tok vi laksen tilbake til havet

Innovativt lederskap har for SalMar fått en ny betydning ved at vi som første selskap i industrien har tatt steget ut i havet med vår produksjon av laks. Prosjektet Ocean Farm 1 har fått mye oppmerksomhet og markerer en milepæl for oss som selskap men også for en hel industri.

I 2017 ble prosjektet operasjonalisert. Byggingen av havmerden ble ferdigstilt, på kost og tid i Kina, i løpet av sommeren og merden ble transportert til Frohavet. Dit ankom den i september, ble forankret og fisk ble satt ut i midten av måneden. Vi gikk da inn i en operativ pilotfase hvor ideene rundt prosjektet skulle omgjøres til virkelighet.

Grunnideen bak prosjektet er enkel og logisk. Vi ønsker å ta lakseproduksjonen ut i det som er laksens naturlige habitat – havet der laksen tilbringer det meste av sin naturlige livssyklus. Vi vil åpne for anvendelse av havet som et bærekraftig produksjonsområde for laks, men også for annen akvakulturvirksomhet som kan gi viktige bidrag til bærekraftig produksjon av mat til en voksende verdensbefolkning.

Erfaringene så langt i denne pilotfasen har vært positive. Vi er fremdeles i en tidlig fase i utviklingen av et nytt konsept. Så langt ser grunntankene ut til å holde – laksen synes å trives i dette miljøet. Fremdeles gjenstår dog et betydelig løp for å konkludere prosjektet. Vi har stor tro på satsningen med bakgrunn i det vi har sett så langt og innser samtidig at dette er et langsiktig arbeid der samling av kunnskap og kompetanse er kjernen for å lykkes. Derfor har det vært viktig for oss å bringe inn kompetente samarbeidspartnere som sammen med oss kan utvikle teknologi og kunnskap. Derfor har det også vært riktig for oss å finansiere et eget professorat ved NTNU som på fritt og selvstendig grunnlag skal fokusere på ytterligere kunnskapsbygging for fremtidens havoppdrett.

Den tekniske løsningen for Ocean Farm 1 er tilpasset oppdrett på åpne havområder som Frohavet. Skal havbruk tas ut i de helt åpne havområdene vil det være nødvendig å videreutvikle teknologien. Samtidig betinger det at myndighetene bidrar til regulatorisk å tilrettelegge for at en innovativ næring kan ta havet i bruk til bærekraftig matproduksjon.

Passion for Salmon

Det er naturlig å avslutte med noen velfortjente ord til en god organisasjon. SalMar er et unikt selskap med mange dyktige og dedikerte medarbeidere. De skal alle ha en stor takk for bidragene i 2017! Den store innsatsen som legges ned vises gjennom våre prestasjoner og resultater.

Vårt slagord er «Passion for Salmon». Alle som jobber i SalMar vet godt hva det betyr. Vi brenner for det vi gjør, for laksen for SalMar *og for en bærekraftig utvikling.* Det er lidenskapen, engasjementet og vårt felles fokus på kontinuerlig forbedring som skal sikre videre utvikling og fremtidens resultater.

Vår ambisjon er å være «verdens beste oppdrettsselskap». Dette krever at alle som jobber i SalMar i alle divisjoner hver dag møter på jobb med et ønske om å gjøre ting bedre enn hva de gjorde i går. Vi skal være tett på hver dag, vi skal vite hvor vi står og hvor vi beveger oss - da vil vi være i posisjon til å jobbe med systematisk kontinuerlig forbedring. Et ledd i det er å vise transparens i hvordan vi jobber med bærekraft og presterer. Denne rapporten viser status på mange utvalgte indikatorer og jeg håper du finner den informativ.

Verdens beste oppdretter er en tøff ambisjon, men vi har det som skal til. SalMar har en organisasjon, en posisjon og en kultur som gjør at jeg er sikker på at vi skal strekke og utvikle oss for å nå nye mål. Dette er krevende, men i SalMar er vi likevel fast bestemt på at nettopp dette er vår ambisjon.

Olav-Andreas Ervik
Konsernsjef

3. Bærekraft i alt vi gjør

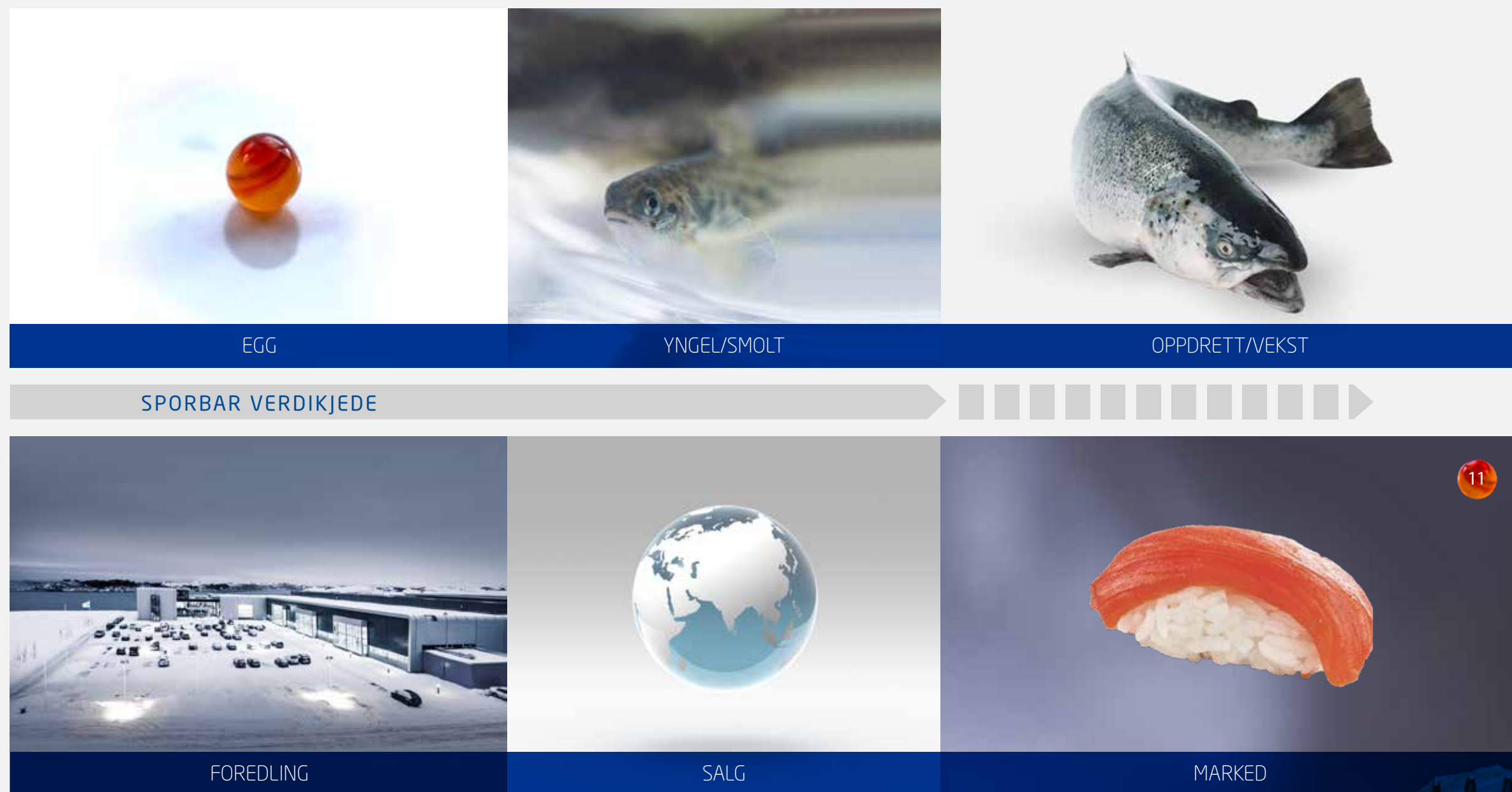
Oppdrett av laks er en av de mest bærekraftige og miljøvennlige måtene å produsere mat på. Likevel er det utfordringer knyttet til miljømessig påvirkning. Konsernet fokuserer på å løse utfordringene gjennom kontinuerlig utvikling av driften og investering i ny teknologi.

SalMar skal sikre langsiktig lønnsomhet og vekst gjennom bærekraftig havbruk og industrivirksomhet, samt ved å opptre som en ansvarlig samfunnsaktør. For SalMar handler bærekraft om å ha god forretningsetikk og moral, og å bidra til en enda sterkere bevissthet om det miljøet vi arbeider i til daglig. Vi skal ivareta miljøet og sørge for at det forvaltes på en måte som gagnar nye generasjoner.

Kjernevirksomhet og virksomhetsområder

SalMars kjernevirksomhet er oppdrett, bearbeiding og salg av atlantisk laks. Aktivitetene i konsernet omfatter hele verdikjeden fra stamfisk og rognproduksjon til ferskvannsfasen, sjøfasen, slakting, foredling, salg og distribusjon. SalMar har vært i vekst siden oppstarten i 1991, og produserte i 2017 135 200 tonn laks i Norge. Volumet tilsvarer cirka 1,9 millioner næringsrike og velsmakende middagsporsjoner per dag.

Laksen vokser opp i rent vann og under kontrollerte forhold i anlegg i Møre og Romsdal, Trøndelag, Troms og Finnmark. Konsernet har slakteri og bearbeiding på Frøya (InnovaMar) og i Aukra (Vikenco AS). Totalt er konsernet tilstede i 35 kommuner i Norge.

STAMFISK

Dette er foreldrefisken som gir rogn og melke som grunnlag for ny fisk, i form av en blanding som gir befruktet rogn. I klekkeriet med en temperatur rundt åtte grader, tar det 60 dager fram til klekking.

ØYEROGN AV LAKS

Etter 25-30 dager i klekkeriet blir rognen til øyerogn, og man kan tydelig se øynene til laksen som to svarte prikker inne i egget.

KLEKKING

Når skallet sprekker og yngelen frigjøres, klekkes rognen. Fra fødselen har yngelen med seg mat for de første ukene i den såkalte plommesekken. All utvikling og vekst bestemmes nå av temperaturen.

STARTFØRING

Når plommesekken er brukt opp, flyttes yngelen fra klekkeriet og over i fiskekar, og er da klar for startfôring i en vanntemperatur på 10-14 grader. Yngelen utsettes nå for svak belysning hele døgnet, og startfôringsperioden varer i seks uker. Etter hvert som yngelen vokser, blir den sortert og plassert i større kar. I god tid før den såkalte smoltifiseringen vaksineres all settefisk, før den transporteres med brønnbåt til matfiskanleggene.

SMOLTIFISERING

Prosessen når settefisken går fra et liv i ferskvann til saltvann, kalles smoltifisering. Da får fisken en sølvblank farge på buken, og den blir blågrønn over ryggen. Gjellene forandrer seg også når settefisken blir smolt.

MATFISK

Oppdrett av smolt til matfisk foregår i merder. Dette er store notposer som henger fritt ned i sjøen, og som er festet til og holdes oppe av en flyteenhet. I tillegg til solid fortøyning, krever notposen jevnlig rengjøring og sikring mot rømming av fisk. Veksten i merdene påvirkes av fôring, lys og vannkvaliteten. Også i sjøen sorteres fisken etter hvert som den vokser.

SLAKTING OG BEARBEIDING

Allerede etter ett år i sjøen er den første fisken klar for slaktning. Fisken fraktes da levende i friskt sjøvann om bord i brønnbåt til land. Fra ventemerder går den skånsomt over til slakteriet. Avliving og utblødning skjer her med hjelp av

høyt teknologiske maskiner, og alltid i henhold til offentlig regelverk. Etter slaktning blir laksen bearbeidet til ulike nivåer og produkter.

SALG

Laksen selges enten som hel sløyd laks (fersk eller frosset), filetert, som porsjoner, eller i form av mange andre produkt-varianter, som igjen distribueres til markeder over hele verden.

Vi bringer laksen tilbake til havet

Fiskeridirektoratet tildelte 28.2.2016 de første åtte utviklingstillatelsene for havbruk til Ocean Farming AS, et selskap i SalMar-konsernet. Dette er et fullskala pilotprosjekt hvor SalMar samarbeider med aktører fra både havbruks- og offshoreindustrien for å realisere pilotanlegget. Utviklingstillatelsene er gitt for en periode på sju år, men kan konverteres til ordinære tillatelser ved oppnåelse av målekriterier fastsatt av Fiskeridirektoratet.

Havmerden ankom Frohavet utenfor trøndelagskysten 5. september 2017. Installasjon av Ocean Farm 1 på lokalitet og utsett av fisk har gått etter plan. Prosjektet er nå inn i en operativ pilotfase. Selskapet opplever så langt gode biologiske resultater i havmerden med høy tilvekst og lav dødelighet. Utslakting av første generasjon fra havmerden er ventet andre halvår 2018. Prosjektet har et stort potensiale for hele næringen dersom det lykkes.

Tar i bruk ledende offshore-teknologi

I utviklingen av tekniske løsninger er hele driftsmodellen vurdert, og nye tilnærminger til ulike operasjoner er utviklet. Ut over etablerte byggestandarter i havbruksnæringen er regelverk og byggestandarter fra offshoreindustrien tatt i bruk. Pilotanlegget har en generisk designutforming. Dette innebærer at havmerdanlegg kan ha lik utforming, men må sjekkes ut/tilpasses vær- og miljøkriterier for utvalgte nye lokasjoner.

Ocean Farm 1 er et slakkforankret halvt nedsenkbart anlegg med fast struktur som flyter stabilt i havnære områder med dyp på 100 til 300 meter. All fisk kan håndteres internt i anlegget uten å benytte eksterne båter og utstyr. I tillegg er

anlegget utrustet med et skyveskott og to faste skott som gjør at anlegget kan deles i 3 soner for å utøve ulike fiskeoperasjoner. Anlegget er automatisert og tyngre manuelle operasjoner unngås. Det er lagt opp til en daglig bemanning på 3-4 personer for overvåking/styring av operasjoner. Analyser underbygger at anlegget ansees å være svært rømningsikkert.

Bidrar til bærekraftig vekst

For SalMar er en av forutsetningene for en bærekraftig vekst i havbruksnæringen at man kan ta i bruk nye arealer med gode biologiske betingelser for oppdrett av fisk – typiske områder som er mindre påvirket av tidevannsstrømmer og hvor strømetning er mer konstant. Formålet

med prosjektet er å utvikle teknologi som skal gjøre dette mulig. Utredninger startet i 2012 og gjennom de følgende tre årene er ulike tekniske løsninger blitt vurdert og dette har resultert i et ferdig prosjektert havmerdanlegg. Et slikt første fullskala pilotanlegg vil, hvis det lykkes, kunne bidra til å løse vekstutfordringene for havbruksnæringen.

Utrustet for FoU

Det legges opp til at pilotanlegget utrustes for å kunne utøve ulike FoU-oppgaver, rettet inn mot biologiske forhold og fiskevelferd. Slik vil en kunne bidra til å fremme videre utvikling av havbruksnæringen, samt anvendt forskning og utvikling knyttet til denne. SalMar er tildelt en lokalitet på Frohavet utenfor Midt-Norge for dette prosjektet. Det er et mål at operative erfaringer fra pilotanlegget føres tilbake til en industriell produksjon av denne type havbaserte oppdrettsanlegg.

Dette er Ocean Farming

Selskapet bak havmerden er Ocean Farming AS, et selskap i SalMar-konsernet – etablert etter målsetting om å utvikle havbasert fiskeoppdrett. Ocean Farming AS vil gjennom utvikling og realisering av ny teknologi og gjennom operativ erfaring tilegne seg den særskilte kompetanse som kreves av denne neste generasjons form for fiskeoppdrett. Ocean Farming AS har mottatt tilskudd fra Innovasjon Norge i prosjektutredningsfasen.

SalMar er en av verdens største og mest effektive produsenter av laks. Konsernet har oppdrettsaktivitet i både Midt-Norge og Nord-Norge, samt en betydelig slakteri- og videreforedlingsaktivitet ved InnovaMar på Frøya og Vikenco på Aukra. Videre eier SalMar 50 % av Scottish Seafarms Ltd og har en betydelig eierandel i Arnarlax Hf.

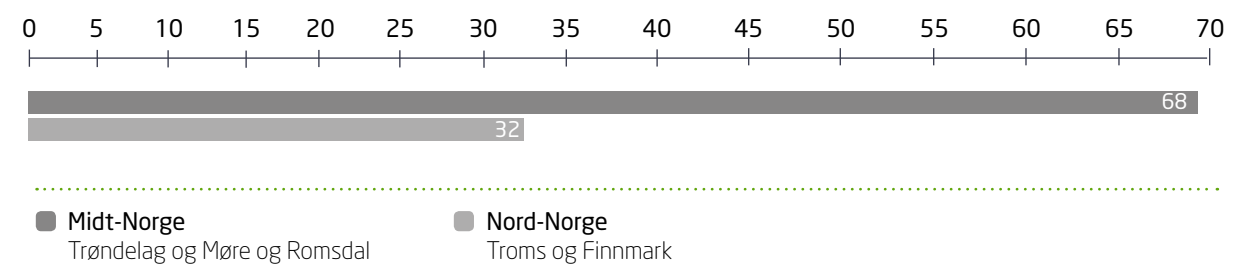
Les mer om SalMar på www.salmar.no

Finansiell kalender 2018

Resultat for 4. kvartal 2017: 15. februar 2018
Resultat for 1. kvartal 2018: 15. mai 2018
Ordinær generalforsamling: 5. juni 2018
Resultat for 2. kvartal 2018: 23. august 2018
Resultat for 3. kvartal 2018: 8. november 2018

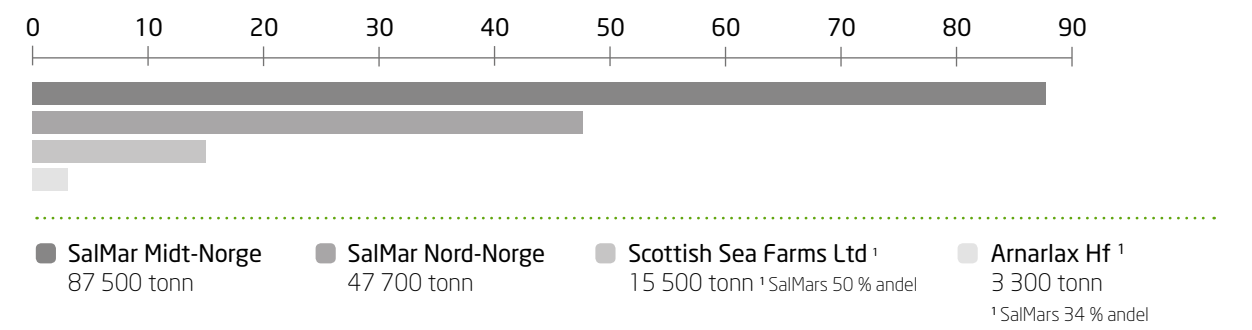
SalMar avholder kvartalsvis presentasjoner som er åpne for alle. Presentasjonene finner sted klokken 08.00 på Hotel Continental i Stortingsgaten 24/26 i Oslo. Den ordinære generalforsamlingen vil bli avholdt på Frøya. Vennligst merk at datoene kan endres. Eventuelle endringer vil kommuniseres.

Geografisk fordeling av SalMars 100 heleide konsesjoner i Norge pr. 31.12.2017:

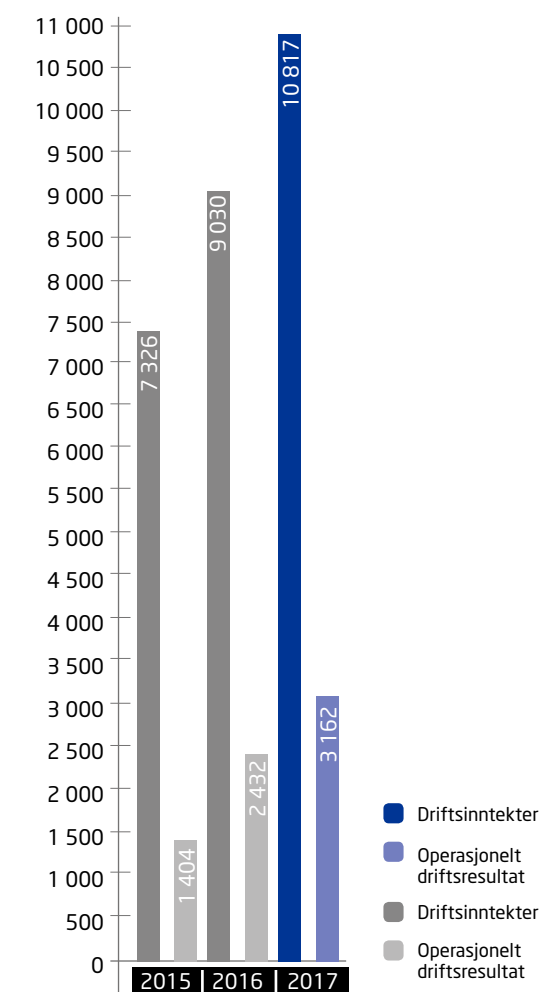

Slaktevolum* 2017 fordelt etter geografisk område pr. 31.12.2017:

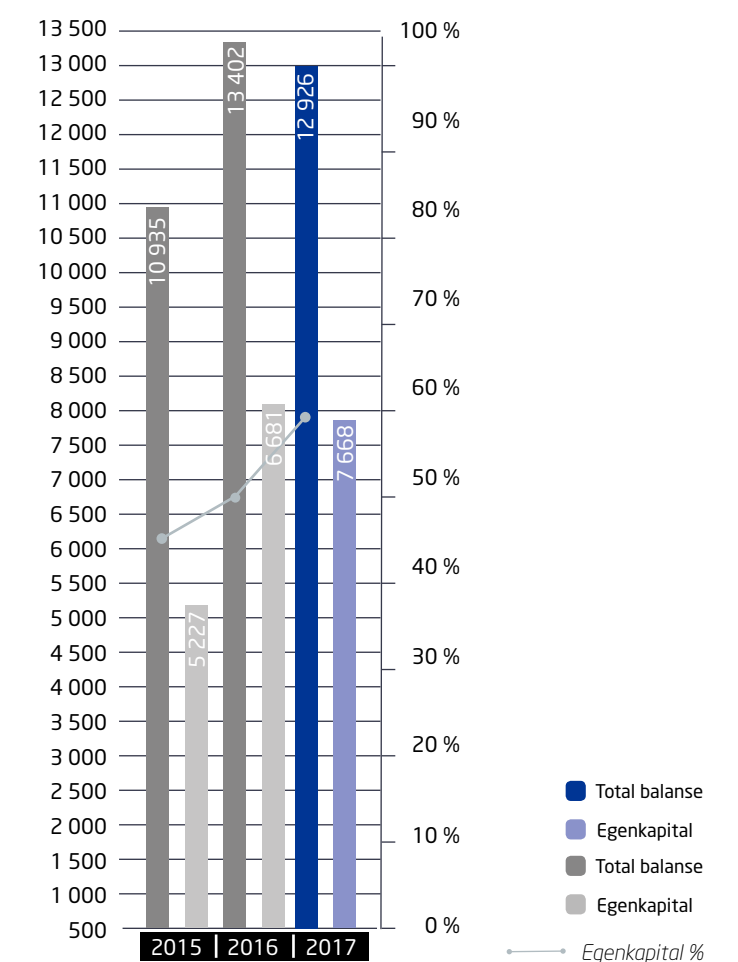
* 1 000 tonn sløyd vekt

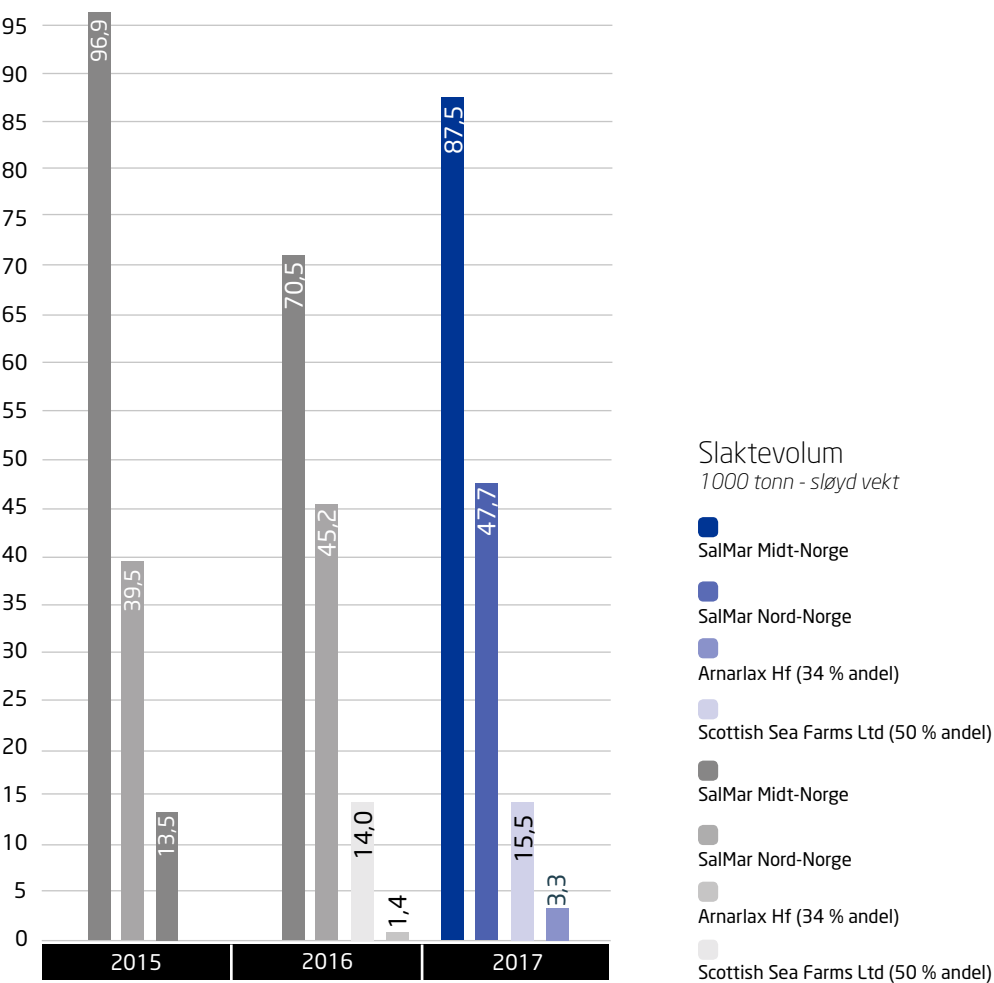
Driftsinntekter og driftsresultat NOK mill.

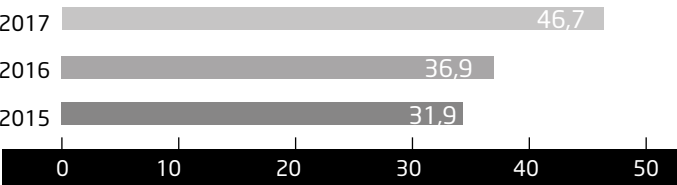
Balanse og egenkapital NOK mill.

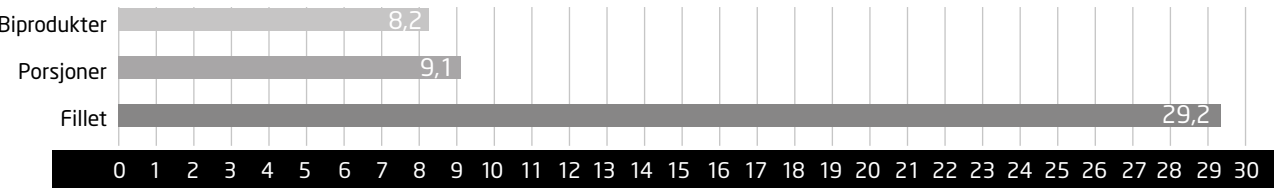
Slaktevolum og bearbejdede produkter

Bearbejdede produkter
1000 tonn - produktvekt

Bearbejdede produkter 2017
Biprodukter - Porsjoner - Fillet 1000 tonn - produktvekt

SalMar ASA

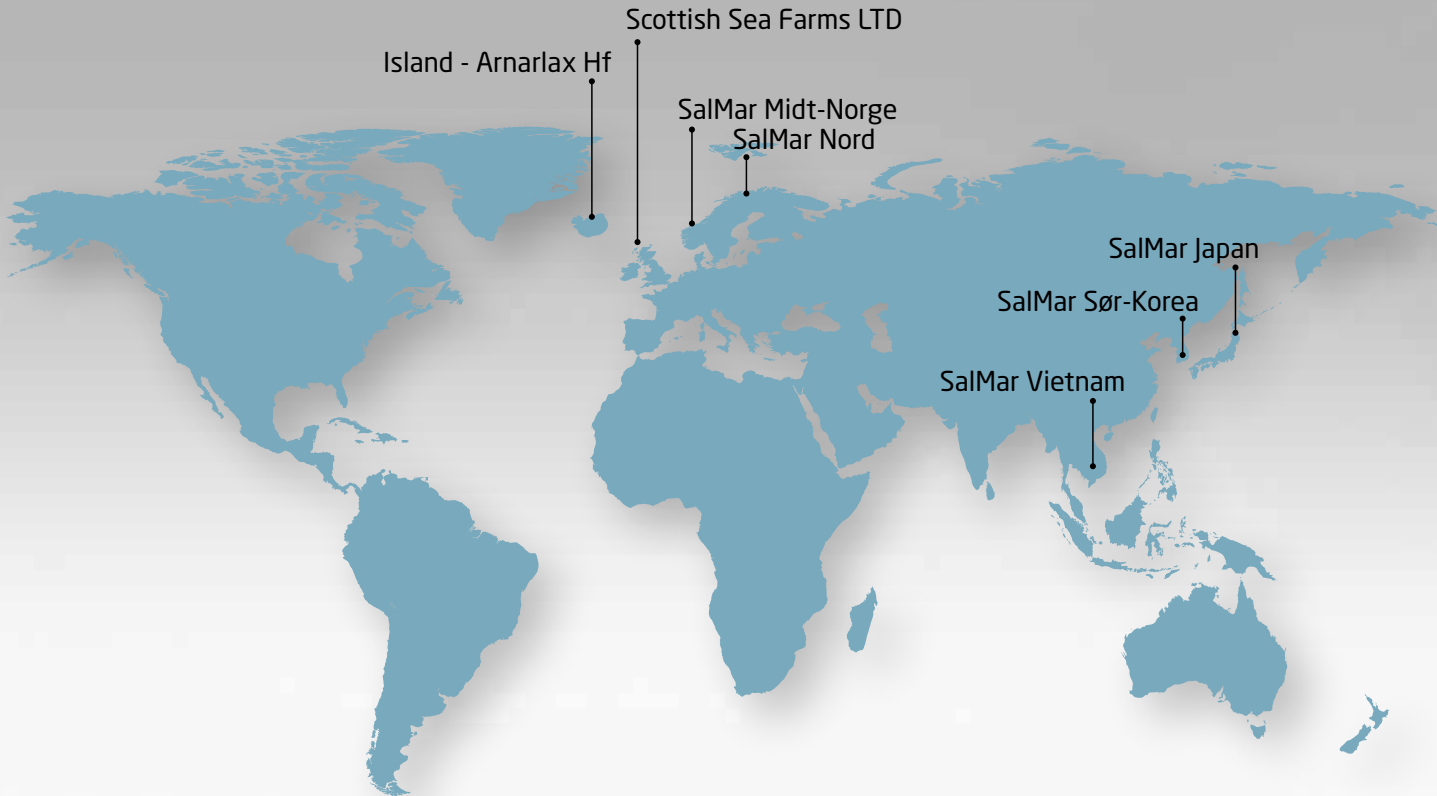
Laksen SalMar produserer selges av et eget salgsapparat eller gjennom nære samarbeidspartnere. Systematisk arbeid med sporing og kontroll sikrer laks av høy kvalitet hva gjelder både næringsverdi og matsikkerhet. SalMar leverer et bredt sortiment av ferske og frosne lakseprodukter.

Virksomheten var i 2017 organisert i tre selskaper innenfor biologisk produksjon og et selskap som driver bearbeiding og salg. SalMar ASA har hovedkontor i Frøya kommune.

SalMar hadde i 2017 direkte salg til over 40 nasjoner. SalMars viktigste hovedmarked i 2017 var Europa, hvor Polen, Litauen og Sverige var de største enkeltmarkedene. Det nest største hovedmarkedet var Asia, hvor Vietnam, Korea og Japan var store enkeltmarkeder. I løpet av de siste to årene har også Nord-Amerika med USA bygget seg opp til å bli et meget viktig marked for SalMar.

SalMar around the world

Direct sales to approx. 40 nations worldwide!

For informasjon om de ulike juridiske selskapene i SalMar ASA se Årsrapport.

Ledelse av arbeidet med bærekraft

Konserndirektør (CEO) er øverste ansvarlige for SalMars miljømessige fotavtrykk og arbeidet for økt bærekraft. SalMar har egne kvalitetsavdelinger som overvåker og evaluerer innsatsen innenfor feltet, men styringen av aktiviteten koordineres av ledergrupper innenfor segmentene Biologi og Industri/salg med støtte fra fagpersonell. Systematiske risiko – og mulighetsvurderinger gjennomføres overordnet og i alle avdelinger for at SalMar som konsern skal kunne være føre var og iverksette nødvendige tiltak. Dette innebærer også klimarelaterte risiko. Ledelsen for hver enkelt avdeling har ansvaret for at den nødvendige overvåkingen gjennomføres og rapporteres, og kvalitetslederne i de ulike selskapene følger opp og støtter avdelings- og driftsledere i dette arbeidet. Kvalitetsledere og andre kvalitetsmedarbeidere er aktivt til stede i faste møter for ledergrupper på alle nivåer i selskapene. Kvalitet, sikkerhet, fiskevelferd og miljø/klima er faste tema i disse møtene.

Miljø – og klimapolicy

SalMar støtter de globale FN-målene for bærekraftig utvikling og jobber systematisk med tiltak. I løpet av 2018 vil selskapet ha en tydeligere bærekraftsstrategi som er relatert til FNs bærekraftsmål og som prioriterer områder der SalMar kan gjøre en forskjell.

SalMars anlegg er lokalisert i norsk natur med rent vann og gode naturgitte forhold for laksen. Store og små lokalsamfunn langs kysten er viktige baser for SalMars medarbeidere og virksomhet. Konsernet er bevisst på de fordelene virksomheten har av samfunn og miljø langs kysten. Denne erkjennelsen ligger til grunn for SalMars systematiske arbeid for å ivareta sitt ansvar som arbeidsgiver, produksjonsbedrift, leverandør av sunn mat, bruker av natur og miljø og som forvalter av økonomisk og intellektuell kapital.

SalMar har et helhetlig perspektiv på oppdrettsvirksomheten og organisasjonen arbeider for å oppnå et effektivt energiforbruk og bruke klimavennlige løsninger. SalMar er verdens største produsent av økologisk laks, men også vår konvensjonelt produserte laks er produsert etter høye krav til helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.

CDP-rapportering

SalMar jobber systematisk med å minimere sitt miljøfotavtrykk og utarbeider årlig et miljøregnskap som viser endringene i virksomhetens miljøpåvirkning. Carbon Disclosure Platform (CDP) har utviklet seg til å bli det ledende systemet for klima- og miljørapportering internasjonalt og det innbefatter både strategi, klima- og energiregnskap, tiltak og forbedringer. SalMar vil også for året 2017 rapportere til CDP.

Selskapet er i gang med en prosess for å sette tydeligere langsiktige klimamål.

Fokusområder og mål

For SalMar er det viktig å opprettholde et fokus på de områdene hvor potensialet er størst for at driften skal påvirke miljøet. Innenfor følgende fokusområder er muligheten størst for å øke bærekraften i verdikjeden:

- 1. Sikkerhet på arbeidsplassen
- 2. Forebygge og begrense rømming av fisk
- 3. God fiskevelferd
- 4. Bærekraftig fôr
- 5. Minimale utslipp og gode miljøforhold under og rundt anleggene
- 6. Trygg mat
- 7. Økt foredlingsgrad

Tabellen under viser helheten av hvilke materialiteter vi har identifisert og rapporterer på for 2015-2017.

MATERIALITET	INDIKATORER
• Trygg mat • God fiskevelferd • Bærekraftig fôr	• Etterlevelse av reguleringer ift produkt- helse og sikkerhet • Overlevelse • Medisinforbruk (antibiotika) • Lusetellinger • Råvarebruk (FFDR, andel marine råvarer mm)
• Påvirkning på ytre miljø	• Rømt fisk • Lokalitetsmiljø (MOM-B status) • Råvare ingredienser • Interaksjon med ville dyr • Lusetellinger
• Sikkerhet på arbeidsplass • Interaksjon med lokalsamfunnet • Menneskerettigheter	• Dødsfall, skader, sykefravær • Etterlevelse av sosiale reguleringer • Engasjement i lokalsamfunn • Økonomisk verdi generert
• Økt foredlingsgrad • Sertifiseringsordninger • Etterlevelse av regelverk	• Mengde bearbeidet vare • Oversikt over sertifiseringer • Korrupsjonshendelser • Etterlevelse av miljømessige reguleringer
• Klima utslipp	• GHG utslipp • Energiforbruk • Tiltak for energireduksjon

For å bidra til utviklingen av en sunn bedriftskultur og ivareta selskapets integritet, har styret vedtatt etiske retningslinjer. SalMars retningslinjer for etikk og samfunnsansvar er gjort kjent for alle ansatte og er tema for årlige samlinger under SalMar-skolen. Retningslinjene omhandler blant annet SalMars holdninger til forretningsetikk og korrupsjon, arbeidsmiljø og forholdet til omverdenen. Rutiner for varsling er i fokus under intern opplæring. Høy etisk standard ved alle sider av virksomheten er ufravikelig og selve grunnlaget for alle sider av SalMars HMS-strategi. SalMars postulerer beskriver ønsket atferd og felles handlingskompetanse for alle ansatte. Det er de ansatte som til enhver tid utgjør og utvikler SalMar-kulturen. Deres gode innstilling og holdninger har i alle år vært en vesentlig bidragsyter til SalMars suksess. De etiske retningslinjene og postulatene er tilgjengelige på SalMars nettside **www.salmar.no**.

SalMar- standarden

At laksen produseres i stabile miljøforhold er av avgjørende betydning for fiskens velferd og trivsel. For å ivareta miljøet og legge til rette for langsiktig drift, drives utstrakt overvåking og FoU-virksomhet. Alle deler av virksomheten er risikovurdert med tanke på bærekraft, og tiltak er beskrevet i prosedyrer og arbeidsinstrukser. For å overvåke at alt er

i tråd med de rammene som er satt for god drift, gjøres det målinger og gjennomføres interne revisjoner. SalMar har utarbeidet en egen standard for beste praksis. SalMar-standarden henger høyt, og *hvor mange av anleggene som er innenfor fremgår av månedlige KPI-er*.

Dialog med interessenter

SalMar har flere ulike interessenter og legger vekt på å ha god kommunikasjon med disse gjennom for eksempel direkte møter, media, årsrapport, børsmeldinger, GRI-rapport, annonser, forskning- og utviklingsprosjekter og web-siden www.salmar.no. Dialogen med interessentene foregår både lokalt og på konsernnivå. Å forstå at vi kun kan lykkes sammen og å behandle hverandre med åpenhet og respekt er nedfelt i SalMars prinsipper for all dialog.

Hvilke interessenter som skal inngå i SalMar sitt videre arbeid med bærekraftsrapportering, defineres på grunnlag av deres innflytelse i organisasjonen. Det er et mål å engasjere interessentene på en effektiv måte, samtidig som de opplever en økt verdi knyttet til sin kontakt med SalMar. Viktige trinn i prosessen er å få aksept for de temaene som er valgt, belyse ulike perspektiver på påvirkning, identifisere utfordringer, samle eksterne inntrykk og å utveksle kunnskap.

- Hvilke interessenter SalMar skal ha dialog med, kommer som en følge av flere prosesser:
- Offentlige myndigheter som forvalter allmenhetens interesse på området og gir tillatelser til virksomheten.
 - Valg og godkjenning av leverandører og engasjement i forskning og utviklingsarbeid gjøres av ledergrupper for de ulike delene av selskapet.
 - Hvilke NGO-er SalMar skal ha direkte kontakt med avgjøres av konsernledelsen.

Tabellen under viser de ulike interessentgruppene som inngår i SalMars analyser.

Tabell 2: Interessentgrupper SalMar

Interessentgrupper SalMar			
Intern innflytelse	Forretningsforbindelser	Kundegrupper	Ekstern innflytelse
Ansatte	Leverandører varer	Kunder Norge	Myndighetsorganer
Aksjeeiere/investorer	Leverandører tjenester	Kunder utland	Standardiseringsselskaper
Konsernledelsen	FoU-partnere	Kunder økologisk	Næringssammenslutninger
		Kunder med egne standarder	Grupper av lokalbefolkning
			NGOer
			Forskningsorganisasjoner
			Lokalsamfunn (kommuner)

4. Vi bryr oss

I SalMar er det å bry seg om sine kollegaer, samarbeidspartnere og lokalsamfunnene vi har virksomhet i en sentral verdi. Medarbeidere i SalMar skal bry seg og utvise verdier forankret i ansvarsfølelse, omtanke og ambisjoner. At vi bryr oss, påvirker våre biologiske og finansielle nøkkeltall, våre HMS-verdier og våre relasjoner til samfunnet for øvrig på en positiv måte.

I dette kapittelet rapporterer vi om bærekraftsmålene som omfatter medarbeidere og samfunn. I tillegg gjør vi rede for resultater knyttet til forretningsetikk.

Medarbeidere

I 2017 hadde SalMar-konsernet totalt 1427 årsverk, herav 1195 faste ansatte. Dette er en økning på 60 årsverk fra 2016. 25,3 % av de faste ansatte var kvinner. Kvinneandelen er betydelig høyere i konsernets fabrikker for slaktning og prosessering enn i biologisk produksjon på settefisk- og matfiskanleggene. I SalMar er det medarbeidere med bakgrunn fra ca. 25 land. For å sikre en god integrering og felles plattform for kommunikasjonen, er arbeidsspråket norsk. Engelsk brukes som støtte inntil man er stødig i norsk, og ingen ansettes uten at engelskkunnskapene er tilstrekkelige.

Konsernet har kunngjort tydelige holdninger til ivaretagelse av mangfold og likestilling i de etiske retningslinjene. SalMar aksepterer ikke diskriminering av ansatte, aksjonærer, styremedlemmer, kunder og leverandører på bakgrunn av etnisitet, nasjonalitet, alder, kjønn eller religion. Respekt for enkeltmennesket er hjørnesteinen i selskapets policy. Alle skal behandles med verdighet og respekt og skal ikke bli utilbørlig hindret i å utføre sine plikter og ansvar. Holdningene er basert på en erkennelse av at relativt jevn kjønnsfordeling og etnisk mangfold bidrar til et bedre arbeidsmiljø, større tilpasningsevne og bedre resultat i det lange løp.

Det er to representanter for de ansatte i SalMars styre. En nærmere presentasjon av styret er å finne i Årsrapporten.

Sikkerhet på arbeidsplassen

Det skal være trygt å arbeide i SalMar. Selskapet jobber systematisk med risikostyring og opplæring for å ta vare på medarbeiderne. Likevel hadde selskapet i 2017 noen alvorlige personhendelser. Det ble registrert totalt 24 Lost Time Injuries (LTI-personskader med fravær) i 2017. Dette er en liten nedgang fra foregående år, med 26 LTI'er i 2016. Samme positive trend ser man på H-tallet (H1 = antall LTI per million arbeidstimer), som ble redusert fra 12,6 pr utgangen av 2016 til 11,0 i 2017.

Fortsatt fokus på intern vernetjenesten er viktig for ytterligere å redusere personskader i 2018. Alle deler av konsernet har verneombud, og det skal gjennomføres vernerunder to ganger per år for alle avdelinger i hele SalMar-konsernet. I 2017 ble det gjennomført totalt 116 vernerunder, og disse har avdekt viktige forbedringsområder for å øke sikkerheten på arbeidsplassen ytterligere.

I 2017 har vi i samarbeid med ekstern ekspertise (DNV) utviklet og gjennomført bedriftstilpasset opplæring for våre verneombud (såkalt 40-timers kurs). Dette har hevet kvaliteten på opplæringen og sikrer lik og god bedriftsspesifikk opplæring for alle verneombud, uavhengig av organisatorisk og geografisk plassering.

Alvorlige personskader blir undersøkt for å forebygge lignende hendelser i fremtiden. I samarbeid med DNV har fagstaben utarbeidet bedrifts-spesifikke verktøy som kan benyttes til granskning ved alvorlige hendelser. Viktigste tiltak er likevel forebygging. I SalMar legges det stor vekt på at risikofylte arbeidsoperasjoner skal være godt planlagt, og før oppstart av arbeidet utarbeides det operasjonsplaner og tilhørende sikker jobb analyser (SJA) av de som skal delta i arbeidsoperasjonen. Fokus på kartlegging av risikobildet er det beste sannsynlighetsreduserende tiltaket vi har for å forebygge alvorlige hendelser. I 2017 har vi jobbet videre med risikoanalyser, og verktøy for planlegging, evaluering og kartlegging av risiko er systematisk implementert i største delen av organisasjonen. Dette arbeider fortsetter også i 2018, og ferdigstilles for alle nivå og områder. Risikoanalysene manifesterer seg i det daglige arbeidet gjennom at interne prosedyrer, instruksjoner og skjema er basert på disse.

HMS-arbeidet følges systematisk opp gjennom mål og handlingsplaner. På bakgrunn av overordna mål og planer så utarbeides lokale mål og planer for avdelinger og segmenter. Ledelsen forplikter seg til å følge opp måloppnåelse og evaluere effekt og fastsette nye tiltak og fokusområder. Sikkerhet følges opp gjennom ukentlige og månedlige systematiske gjennomganger i ledergruppene i SalMar. Felles læring og forbedring deles på tvers til alle avdelinger gjennom kvalitetssikrede rapporter. Alle medarbeidere er tilknyttet bedriftshelsetjenesten i nærheten av sitt arbeidssted. Konsernet sørger for at alle får nødvendig opplæring tilpasset den enkeltes oppgaver.

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) er også sentralt i HMS-arbeidet. Utvalget er organisert mellom utvalgte representanter fra ledelsen og nominerte arbeidstakere. De tre valgte hovedverneombudene fra industri, biologi og administrasjon deltar og representerer alle ansatte. Utvalget avgir rapport til virksomhetens styrende organer og arbeidstakernes organisasjoner.

	MÅL 2018	2017	2016	2015
Antall ansatte årsverk	-	1427	1357	1301
Dødsfall - antall	0	0	0	0
Lost -time injuries (LTI) - antall personskader med fravær	0	24	26	45
H1-verdi - antall personskader med fravær per mill. arbeidstimer		11,0	12,6	21,8
Sykefravær i prosent	<4,5	4,8	5,2	7,5

Sykefravær

Sykefraværet har hatt høyt fokus også i 2017, og målsetning om <5 % ble nådd. Det totale sykefraværet var 4,8 % i 2017, mot 5,2 % i 2016. Korttidsfraværet gikk litt opp til 2,0 % fra 1,9 % i 2016. SalMar har en høy prosess-andel, og industrisegmentet drar opp sykefraværstallene. Det var for prosess-segmentet at den største reduksjonen i fraværstallene ble oppnådd i 2017.

Læring og arenaer for utvikling

SalMars nye medarbeidere får HMS-opplæring gjennom arenaer som introduksjonskurs, driftssamlinger og SalMar-skolen. Alle medarbeidere skal ha fått opplæring i rutine for varsling og kjenne til at de er sikret mot represalier dersom de varsler. Fremgangsmåten ved varsling er beskrevet i styringssystemet som er tilgjengelig for alle ansatte.

SalMar-skolen er vår arena for utvikling av kompetanse og bedriftskultur. Vi diskuterer operative problemstillinger og gjennomfører samlinger for å involvere alle våre medarbeidere i å skape verdens beste oppdrettsselskap. I 2017 fortsetter fokuset med egne arenaer for utvikling av lederskapet – gjennom egne programmer for lederutvikling. I bunn ligger våre felles lederprinsipper og postulater – som gjør oss i stand til å utvikle enda flere SalMar'ere.

Risikonivået på de arbeidsoperasjonene som gjennomføres hver eneste dag i SalMar gjør at opplæring og riktig kompetanse er meget viktig. Opplæring gis både internt og i form av eksterne kurs. Daglig oppfølging og faglig utvikling gjennom kollegialt fellesskap er likevel de viktigste kildene til vekst for den enkelte.

I 2017 har vi jobbet med systematisering av kompetanse. Det er utviklet en egen modul i kvalitetssystemet som ivaretar krav til opplæring for ulike roller og oversikter over innhold og status. Dette er implementert inn i vår plattform for virksomhetsstyring (kalt EQS), og gir ledere oversikt over sitt område til enhver tid. Den har nå blitt et viktig verktøy i den løpende virksomhetsstyringen av selskapet og et godt verktøy for overvåking og styring av risiko.

Medvirkning fra ansatte

For at SalMar skal utvikle seg og stadig være i fremgang, er det viktig at alle medarbeidere bidrar med sine synspunkter og løsningsforslag. For å legge til rette for dette, er det faste møter i avdelingene for planlegging og gjennomgang av det som skal gjøres. Store deler av konsernet benytter en fastmøteordning som fokuserer på individuelle handlingsplaner og tett oppfølging av hver enkelt ansatt.

Samfunn

SalMar slutter i sin helhet opp om de prinsipper som er nedfelt i FNs erklæring om menneskerettigheter. Det som angår vår virksomhet, som for eksempel vern mot diskriminering og rett til fri organisering er nedfelt i konsernets etiske retningslinjer og flere øvrige styringsdokumenter.

SalMar er til stede i lokalsamfunn langs hele kysten, og er opptatt av utviklingen i grender og kommuner. Per 2017 har vi virksomhet i 35 kommuner langs norskekysten. For våre medarbeidere er det viktig at lokalsamfunnet de hører til har nødvendig infrastruktur og muligheter for en aktiv fritid. For

SalMar er det avgjørende at konsernet får tilgang til å drive på lokaliteter med gode forhold for fisken. SalMar engasjerer seg aktivt i flere lokale prosjekter. Det er også viktig for SalMar å være til stede på de lokale arenaene for å utveksle synspunkter og informasjon, samt delta i planprosesser. Oppdrett av laks er fortsatt å regne som en ung næring, og det er viktig å sørge for at lokale beslutningstakere, og befolkningen for øvrig, får informasjon om drift og utviklingsplaner. Gjennom et aktivt engasjement i næringsorganisasjonene og den offentlige debatten, bidrar SalMar i viktige prosesser for bærekraftig utvikling i Norge.

SalMar er bevisst sin rolle i å bidra til å utdanne fagarbeidere og hadde totalt 33 lærlinger i Salmar-selskapene i 2017. Vi samarbeider med de «blå» utdanningene på både videregående og høyskolenivå, med Ungt Entreprenørskap, Blått Kompetansesenter og andre.

Etablering av Salmar Salmon Center

SalMar har høsten 2017 åpnet et nytt opplevelsessenter for havbruk - SalMar Salmon Center – på Finnsnes/Lysnes. SalMar ønsker å styrke publikums kunnskap om havbruksnæringen og senterets målgruppe er lokalbefolkning, turister, skoleelever og næringsliv. Gjennom spennende opplevelser på land og til sjøs, vil publikum få innblikk i en moderne og bærekraftig næring. Et besøk på SalMar Salmon Center inkluderer blant annet en interaktiv utstilling om norsk havbruksnæring, og publikum får se hvordan det fjernføres ved bruk av høyteknologiske løsninger. Videre har senteret et toppmoderne kjøkken med kapasitet til 24 deltagere. Her kan de besøkende lære å tilberede laks på en enkel og god måte. I tillegg tilbys det turer ut på merdekanten – slik at publikum får se med egne øyne hvordan laksen lever.

Sponsing og gaver

For å gi noe synlig tilbake til lokalsamfunnene der konsernet har virksomhet, støtter SalMar en rekke lokale foreninger og lag gjennom SalMar-fondet. Fondet prioriterer hovedsakelig idrett og kultur og da spesielt aktiviteter rettet mot barn og unge.

Rosenborg-partner

I 2013 inngikk SalMar et sponsorsamarbeid med Rosenborg Ballklubb (RBK), dette samarbeidet ble videreført i også i 2017. I tillegg til profilering av SalMar, omfatter samarbeidet et eget program for satsing på barn og ungdom og utvikling av breddeklubber i Trøndelag. RBK har gjort samarbeidet tydelig gjennom SalMar Banen og SalMar Akademiet. Målet er å bidra med kompetanseoverføring fra Rosenborg til breddeklubber i Trøndelag i form av gode treningsøkter for å påvirke til god spiller- og trenerutvikling.

Varsling, forretningsetikk og regelverk

SalMar har så langt ikke mottatt noen meldinger om korrupsjon eller brudd på øvrige etiske retningslinjer. Det er heller ikke registrert noen interne varslingssaker.

Etterlevelse av regelverk

Havbruk er en strengt regulert næring og selskapene må etterleve gjeldende lover og reguleringer. Her rapporterer vi på antall brudd på regelverk som har resultert i bøter

(jan. til des.). Dette inkluderer alle brudd relatert til produkt og mattrygghet, miljø og sosiale reguleringer som resulterte i pengebøter².

	Type regelbrudd	Antall brudd	Verdi på bot (NOK)
2017		0	0
2016		0	0

²Ihht Global Salmon Initiatives metodikk

SalMar Salmon Center – Et besøk på SalMar Salmon Center inkluderer blant annet en interaktiv utstilling om norsk havbruksnæring, og publikum får se hvordan det fjernføres ved bruk av høyteknologiske løsninger.

5. Jobben vår i dag er avgjørende for vår felles suksess

Det er i dag det gjelder, og det er den enkelte medarbeider det kommer an på. I SalMar er det stor bevissthet rundt at hver handling og hver dag er viktig, og at alle medarbeidernes innsats og samarbeid er avgjørende for suksess. I dette kapittelet vil vi rapportere om den daglige innsatsen for å nå, og status for, konsernets bærekraftsmål knyttet til fiskevelferd og ytre miljø.

Forebygge og begrense rømming

SalMar har en 0-visjon for rømming. SalMar hadde ingen større rømmingshendelser i 2017, men 7 innmeldte episoder. Totalt rømte 1951 stk fisk fra konsernets anlegg. Alle episodene kommer som følge av håndtering av fisk. To av episodene omhandler en fisk, en episode 3 stk fisk, en 5 stk fisk, en 20 stk, og en episode 1901 stk fisk, samt en episode med 20 stk rognkjeks. Avvikene er behandlet og gjennomgått internt, og tiltak utført.

	MÅL 2018	2017	2016	2015
Antall rømmings-hendelser	0	7	6	2
Antall fisk rømt	0	1951*	5859	2

*herav 20 stk rognkjeks

Gode resultater innenfor rømmingssikring kommer først og fremst av god innsats som legges ned i daglig drift av anleggene, men må også tilskrives det som er gjort innen forskning, utvikling og investering i sikrere utstyr.

Anleggene er oppdatert og rustet for å tåle de forholdene som råder på lokaliteter som er utsatt for ekstreme vær-situasjoner. Den viktigste faktoren for å hindre rømming, vil likevel alltid være menneskene som utfører de daglige oppgavene og håndterer fisken. Dyktige medarbeidere har i flere år hatt hovedfokus på å hindre og begrense rømming av fisk. Daglig ettersyn og sjekk av anlegg og systematisk oppfølging av avvik og risikofaktorer står sentralt i arbeidet. Videre er planlegging av arbeidsoperasjoner og deling av erfaringer av vesentlig betydning for å fortsette den positive utviklingen.

	2017	2016	2015
12- måneders rullerende dødelighet, %*	5,9%	5,4%	4,8%

* Kalkulert for de siste 12 måneder som andel av antall fisk i sjø siste måned av året (justert for slakt og dødelighet), ihht Global Salmon Initiativs metodikk

Forbruk av antibiotika

Resistens mot antibiotika er et økende problem globalt. For å forebygge resistensutvikling, er det viktig at alle produsenter av mat gjør sitt for å holde forbruket av antibiotika så lavt som mulig. Norsk overvåkingsprogram for antibiotika-resistens (NORM-VET 2016) konkluderer nok en gang med at forbruket av antibiotika i produksjonen av norsk laks er svært lavt og langt lavere enn for alle andre produksjonsdyr. Ved SalMars norske lakseanlegg ble det valgt å benytte antibiotika i noen få tilfeller for å opprettholde fiskehelsen og ivareta våre forpliktelser ift. dyrevernloven. Dette gjaldt en behandling på stamfisk og behandling ved ett settefiskanlegg. Totalt forbruk av antibiotika var 100,5 kg i 2017. Det viser at den meget lave antibiotikabruken fortsetter (se tabell). Det ble for øvrig brukt 2,1 kg antibiotika på rognkjeks i eget produksjonsanlegg på grunn av bakterieinfeksjoner. Vi samarbeider nå med legemiddelselskap med utvikling av vaksine tilpasset rognkjeks.

SalMars satsing på Ocean Farm 1, som har en fast og rømnings-sikker konstruksjon, er blant annet et uttrykk for at selskapet ønsker å gå i front for å utvikle morgendagens anlegg.

Fiskevelferd

Fiskehelse og fiskevelferd er to viktige satsningsområder i SalMar. Hele SalMars filosofi bygger på teorien om at god fiskehelse er en forutsetning for at laksen skal trives og yte maksimalt, som igjen er en forutsetning for å oppnå gode økonomiske resultater. Den, etter vår mening, beste indikator på fiskevelferd, er overlevelse fra utsett i sjø til slakt (per generasjon). SalMar har et mål om 95 % overlevelse i hele perioden og vi jobber systematisk på generasjonsnivå og med målrettede tiltak for å få ned dødeligheten.

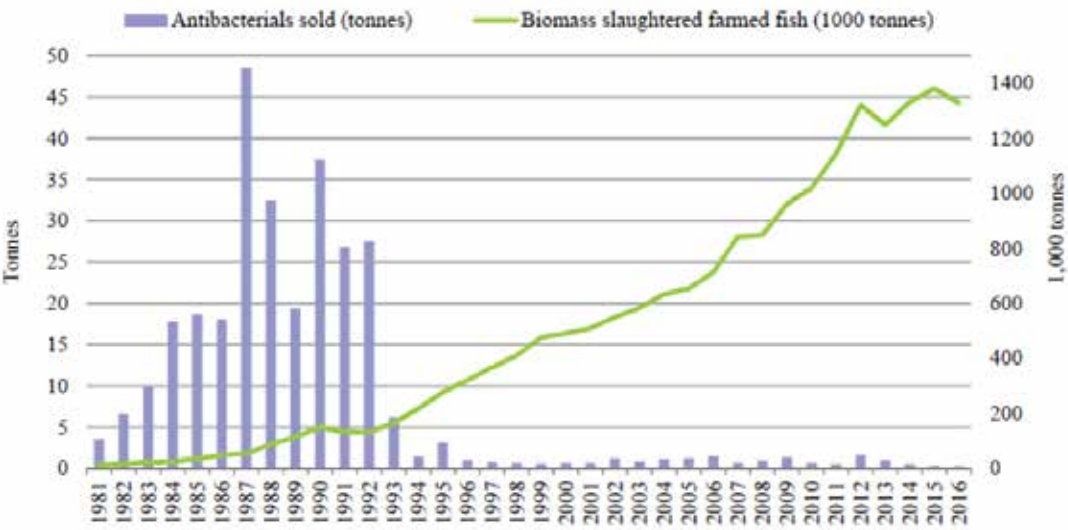
For årlig rapporteringshensyn benytter vi 12-måneders rullerende dødelighet og tabellen under viser status fra 2015 til 2017.

Vi vet at smoltkvalitet, infeksjonssykdommer og håndtering er hovedårsakene bak dødeligheten. Iløpet av 2017 ser vi fremgang i vårt arbeid med å bedre smoltkvalitet. Vi har hatt utfordringer med en ny infeksjonssykdom (Yersinia) som ikke var omfattet av vaksinasjonsprogrammet, men har nå i løpet av 2017 etablert effektiv vaksinerings også mot denne. Vi ser fremdeles behovet for å jobbe med dødelighet fra håndtering i forbindelse med lusebehandling.

Forbruk av antibiotika (g aktivt virkestoff) per tonn biomasse produsert (LWE) i 2015-2017 (inkl. stamfisk)

	2017	2016	2015
g aktiv substans (API)/			
tonn biomasse produsert (LWE)	0,61	0,21	0,17

Figur 1: Totalsalg (kg) av aktiv substans antibakterielle midler til oppdrettsfisk i Norge i perioden 1981-2016 versus produsert biomasse (slaktet) i samme periode. (NORM/NORM-VET 2016)

Lus og lusebehandling

I 2017 har SalMar arbeidet målrettet for å holde kontroll på nivåene av lakselus i våre anlegg og vi har langt lavere lusenivå i snitt sammenlignet med 2016 (se figur 3). Spesielt gjelder dette Midt-Norge der utfordringen var størst i 2016. Trenden ser ut til å fortsette inn i 2018. Dette betyr at vi har samsvar med regelverk og er i god posisjon til å gjennomføre ytterligere forbedringer. De viktigste årsakene til at vi lyktes godt, har vært vår store satsing på forbyggende tiltak med luseskjørt, fortsatt satsing på egen rognkjeks-produksjon og bruk av medikamentfri behandling (IMM). Vi har etablert en stor kapasitet innen IMM, og dermed også redusert vår bruk av legemidler betydelig. Antall merdbehandlinger med medikamenter er redusert med 54% fra 2016 til 2017 og i Midt- Norge er det utelukkende benyttet IMM metoder og ikke gjennomført en eneste badebehandling med medikament. Trenden fortsetter inn i 2018. SalMar har ikke benyttet forbaserte medikamenter med kitinhemmere mot lus verken i 2016 og 2017, i tråd med konsernets strategi omkring denne produktgruppen.

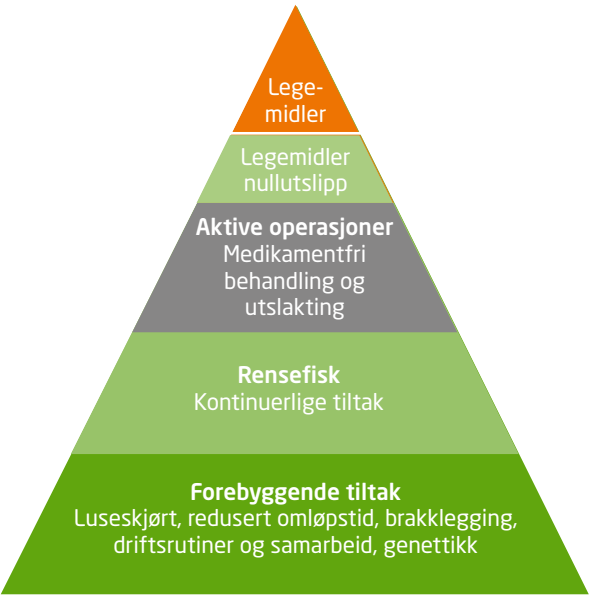
SalMar har deltatt i utvikling av «Nullutslippsbehandlinger» i 2017 og resultatene er lovende. Dette innebærer gjennomføring av badebehandling med medikament i lukket enhet uten noen form for utslipp til miljøet rundt.

Som konsekvens av økt håndtering i forbindelse med bekjempelse av lakselus har vi erfart økt dødelighet. Dette er vårt store fokusområde, hovedstrategien er å redusere antall behandlinger. Gjennom, forebyggende tiltak som skjerming,

Viktige grep for å holde antibiotikaforbruket lavt, er å vaksinere fisken, sørge for god fiskevelferd i hverdagen og overholde sonegrenser mellom generasjoner av fisk. Figur 1 viser den kraftige nedgangen i bruk av virkestoff samt veksten i produksjonen av oppdrettslaks i Norge fra 1981 til 2016.

omløpstid, brakklegging og biologisk bekjempelse ved egenprodusert rensefisk.

Vi jobber også med konkrete forbedring av det tekniske utstyret slik at det blir mere skånsomt og sikrer bedre fiskevelferd. Parallelt jobber vi med utvikling av gode verktøy (indikatorer) som bedre kan hjelpe oss å forutsi fiskens velferdsstatus.

Figur 2: Visualisering av strategi mot lakselus

Gjennomsnittlig voksne holus per måned

Figur 3: Gjennomsnittlig antall voksne holus per måned i SalMar (ekskl. stamfisk)

I tillatelsene er maksimalt tillatt lusegrense angitt. Hovedregelen er en lusegrense på 0,5 voksne holus per fisk, men for enkelte type tillatelser og enkelte områder er lusegrensen 0,2. Alle oppdrettere rapporterer inn lusetall per uke til forvaltningen via Alt-Inn.

Grønne konsesjoner

Etter myndighetenes tildelingsrunde i 2013/2014 innehar SalMar per desember 2017 seksten «grønne» tillatelser totalt, herav 8 kjøpte «grønne B-tillatelser» og åtte «grønne konvertert» tillatelser. I de grønne tillatelsene stilles det strengere krav til lusemengder, antall medikamentelle behandlinger mot lus og et sterkere fokus på rømmingssikring. SalMar har i sine grønne tillatelser fokusert spesielt på bruk av rensefisk i form av oppdrettet rognkjeks for å kontrollere lus, samt bruk av en mer rømmingssikker merdkonstruksjon. Vi har også vektlagt deltagelse i et Overvåkningsprosjekt av laksefisk i lakseelver i Trøndelag, dette for å bidra til metodeutvikling og kunnskapsoppbygging innen sporing og kartlegging av rømt oppdrettsfisk i elver. Erfaringen fra driften på disse tillatelsene er så langt gode. Det valgte tekniske

utstyret har fungert godt ift rømningsforebygging og fokus i 2017 har vært på å få rensefisken til å fungere optimalt. Det publiseres en egen årlig rapport som oppsummerer SalMars erfaringer og evaluering med drift av sine grønne tillatelser.

Samspill med ville dyr

SalMar legger stor vekt på å påvirke viltlevende dyr så lite som mulig, men enkelte ganger vil vår tilstedeværelse påvirke andre dyr. Her rapporterer vi på dødelighet av fugl og marine pattedyr som konsekvens av vår aktivitet.

Totalt antall interaksjoner delt på totalt antall lokaliteter fra januar til desember

	FUGL		MARINE PATTEDYR	
	Utsiktet dødelighet	Forsettlig avlivning	Utsiktet dødelighet	Forsettlig avlivning
2017	0,43	0	0	0
2016	0,34	0	0	0

* Kalkulert ihht. Global Salmon Initiativ's metodikk

Effektiv fôrutnyttelse

Fôret er, utenom fisken, den viktigste innsatsfaktoren i produksjonen. Fôrets næringsinnhold, konsistens og smak er viktig, men jobben med å fôre riktig slik at fôret utnyttes optimalt og gir fisken god helse fortjener minst like mye fokus. SalMar har satset stort på kompetanseutvikling og spesialisering av de som fører fisken. I 2017 har vi gjennomført samlinger i Fôrforum spesielt rettet mot vårt personell som fører fisken. Ytterligere kompetanseheving og spredning av beste praksis innad i selskapet er målet.

Fôringen overvåkes med undervannskamera i hver merd, og tilpasses fisken i hver enkelt merd. Fordelene som oppnås ved riktig fôring er blant annet optimal vekst, lav fôrfaktor, reduserte utslipp til miljøet, god velferd, økt motstandskraft mot sykdom, lav dødelighet, mindre størrelsesvariasjon, økt slakteutbytte og bedre kvalitet på fiskekjøttet. Utstyret og fôret må være godt tilpasset, men kompetansen som er bygget opp rundt fôr og fôring i SalMar er vesentlig for de gode resultatene som oppnås.

Systematisk overvåking av fôrets kvalitet

SalMar bruker et fullfôr som optimaliserer produksjonen og sikrer god fiskehelse. Det vil si et høy-verdig laksefôr som sikrer god tilvekst, lav fôrfaktor og dekker fiskens ernæringsbehov. Det ble i 2017 brukt nærmere 180 000 tonn pelletert tørrfôr i SalMars lakseproduksjon. Det ble i tillegg brukt et mindre fôrvolum for egenproduksjon av rognkjeks.

Fôrenes biologiske verdi ble verifisert gjennom kjemisk innhold av fett, protein, fosfor og fiber i fôr fra både settefisk og matfiskproduksjon. SalMar gjennomfører rutinemessig kontroll av fôrenes fysiske kvalitet ved mottak for å avdekke avvik i fôrenes fysiske kvalitet (støv & knus, flyt og fettslipp), og målingene viser et stabilt nivå på under 0,5% støv og knus i de siste årene. Dette viser at utslipp til miljøet gjennom støv og knus er minimalt.

Bærekraftig fôr

Fôret formuleres etter laksens behov for næringsstoffer, og råvarer blandes for å finne en optimal løsning for fiskehelse, veksteffektivitet, bærekraft og pris. Det benyttes ikke genmodifiserte råvarer i fôret, og det er ikke påvist genmodifiserte råvarer i fôr til oppdrettslaks i Norge.

Bruk av marine råvarer i fôr

Den norske havbruksnæringen bruker kun fiskemel og fiskeolje fra lovlig og regulerte fiskerier og den marine andelen i fôret i dag er ca 20 –33%. SalMar krever at alle leverandører av fôr kjøper marine råvarer som er i henhold til IFFO RS (International Fish Meal and Fish Oil Responsible Supply Standard¹) sin standard for bærekraft eller råvarer med MSC-sertifikat² eller tilsvarende, dette for å sikre at fiskeriene det er høstet fra er bærekraftige fiskerier. For 2017 var 98% av det marine råstoffet hos vårhoved fôrleverandører fra sertifiserte fiskerier (IFFO RS standarden).

Lav avhengighet av villfisk

Som bærekraftsmål for fôr velger vi her å presentere Fish Forage Dependency Ratio (FFDR). Den tallfester vår avhengighet av villfisk-fiskeriene som fôrråvarer. Det gjør den ved å vurdere mengden levende fisk fra små pelagiske fiskerier

som kreves for å produsere den mengden fiskemel eller fiskeolje som trengs for å produsere en enhet av oppdrettslaks. Det finnes begrensede mengder villfiskressurser i verden, jo lavere FFDR vi kan oppnå jo mer laks kan vi produsere på grunnlag av en begrenset marin råvaremengde. I tillegg overvåker og måler vi fôrfaktor kontinuerlig (mengde fôr som skal til for å produsere ett kg fisk).

ASC – standarden setter en grense på FFDR (fiskemel) <1.2 og FFDR (fiskeolje) <2.25 for at fôret skal ansees som bærekraftig. SalMar oppnådde i 2017 henholdsvis 0,59 og 1,6 , begge verdiene er langt under øvre grense satt av ASC-standard.

Fish Forage Dependency Ratio	2017	2016
FFDR (fiskemel)- kg per kg prod. laks	0,59	0,5
FFDR (fiskeolje)- kg per kg prod. laks	1,60	2,07

** Utreget etter metodikk i ASC-standard*

De volummessig største marine råvarene i fôret hos vår hoved-leverandør kom i 2017 fra kolmule, beinfisk, silde- og hvitfiskavskjær. Totalt ble det av våre to største fôrleverandører benyttet hhv. 30 og 35% biprodukter (avskjær og trimming), en andel som har gått betraktelig opp de siste årene. Fôrselskapenes egne bærekraftsrapporter dokumenterer mer om detaljene i dette.

Bruk av soyaråvarer i fôr

Vegetabiliske råvarer har blitt en viktig ingrediens i fiskefôr, i dag benyttes mellom 35-45% vegetabiliske proteinråvarer i fôret. SalMar påvirker og krever av våre fôrleverandører at deres innkjøp av soya skal være bærekraftige råvarer som er sertifisert under ProTerra, RTRS eller tilsvarende miljøsertifisering. Det betyr at de ikke er dyrket i områder som trues av avskogning, og ikke er en genmodifisert råvare. Norsk havbruk kjøper i dag ca 0,3% av verdens soyaproduksjon. SalMars hovedleverandører av fôr i 2017, EWOS og Skretting, benyttet utelukkende ProTerra sertifisert soya, den strengeste sertifiseringen for å hjelpe bærekraftig dyrking av soya. I tillegg deltar de i flere bærekraftssamarbeid, blant annet Round Table on Responsible Soy, ProTerra-nettverket, Roundtable on Sustainable Palm Oil, Aquaculture Stewardship Council, IFFOs Responsible Supply Standard og Global Salmon Initiative .

Utslipp

Utslipp av næringssalter

Bunnen under alle lokaliteter undersøkes regelmessig for å se om, og i hvilken grad, de nærmeste omgivelsene påvirkes av virksomheten. I tillegg bidrar overvåkingen av fôrets fordøyelighet til å si noe om hvor stort utslippet av nærings-salter er fra lokalitetene. I 2017 oppnådde 82 % av lokalitetene i drift en score ≤ 2 i MOM-B-undersøkelser tatt ved maksimal produksjon³ (89 % i 2016, 80% i 2015). Dette angir andelen som har tilstandene Meget God og God. Siden vi kun hensyntar prøver tatt på maksimal produksjon vil det bli litt variasjon fra år til år. Vi jobber kontinuerlig med å finne optimale plasseringer av anleggene slik at målet om 100 % av lokaliteter i drift med ≤ 2 i MOM-B-score kan nås. I 2017 har

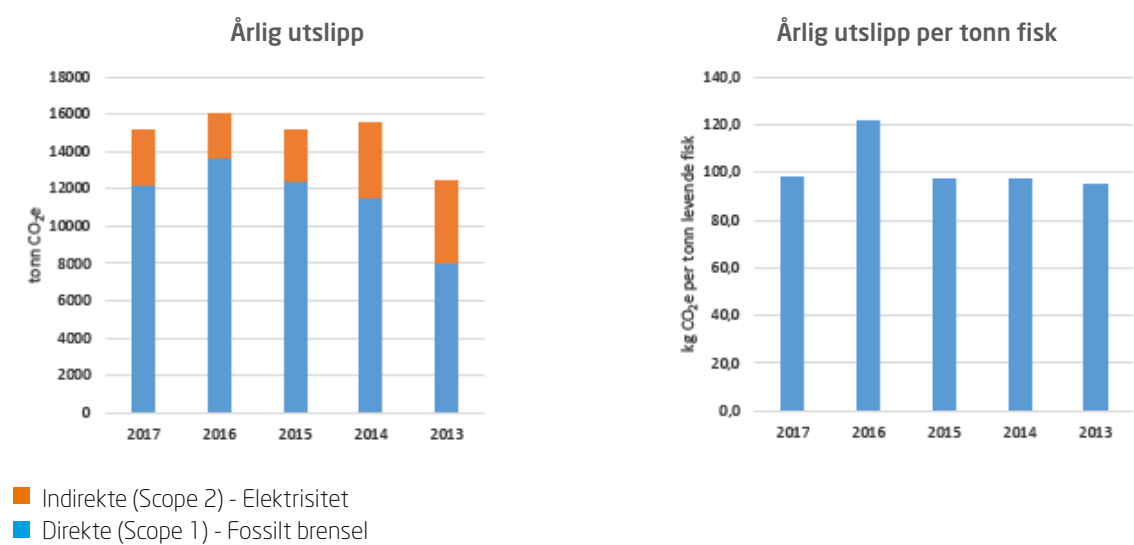
vi flere prosesser gående for flytting av lokaliteter, dette er krevende og tar tid da vi er avhengig av tildeling og klarering av nye lokaliteter. Samtlige lokaliteter hadde tilfredsstillende MOM-B-score før det ble satt ut ny fisk.

I samarbeid med Sjømat Norge, andre oppdrettere og forskningsinstitusjoner overvåker SalMar større områder for å se om det er regionale effekter av oppdrettsvirksomheten. Mer om dette i kapittel 7 Alt vi gjør i dag skal gjøres bedre enn i går. Av Havforskningsinstituttets siste Risikovurdering norsk fiskeoppdrett (2017) går det fram at utslipp av næringssalter ikke medfører risiko for eutrofiering langs norskekysten, men at dette kan være et problem i enkelte skjermede områder. SalMars anlegg er ikke i skjermede områder, men i stor grad plassert på åpne sjølokaliteter med svært gode strømforhold. Når lokaliteter plasseres (omsøkes plassert hos myndigheter) er dette en grundig prosess. Denne prosessen innebærer blant annet en avsjekk av eventuelle konflikter med verneområder, andre interessenter etc.

Utslipp av klimagasser

En livssyklusstudie utført av Sintef Fiskeri og havbruk og SIK (Instituttet for Livsmedel och Bioteknik i Sverige), viser at lakseproduksjon er vesentlig mer klimavennlig enn produksjon av storfekjøtt og svin. Studien viste blant annet at produksjon av ett kg oppdrettslaks bidrar med halvparten så mye utslipp av CO2-ekvivalenter som produksjon av ett kg svinekjøtt og cirka en syvdel av det ett kg storfekjøtt belaster naturen med.⁴

Totalt benyttet SalMar 4 799 637 liter fossil brensel (182 Tj) og 126 050 MWh energi (454 Tj) i 2017.

Figur 4: Årlig totalt klimagassutslipp og årlig CO2-utslipp per tonn levende vekt 2013-2017 (Scope 1 og 2).

⁴ Kilde: Carbon footprint and energy use of Norwegian seafood products SFH80 A096068
⁵ "The Greenhouse Gas Protocol, A Corporate Accounting and Reporting Standard" samt ISO standard 14064-I.

Tabell 4 Energi og klimagassutslipp

		2017	2016	2015
Energiforbruk				
Direkte (Scope 1) - Fossilt brensel	TJ	182	195	173
Indirekte (Scope 2) - Energi	TJ	454*	154	159
Total energiforbruk	TJ	636*	349	333
Klimagassutslipp (GHG)				
Direkte (Scope 1) - Fossilt brensel	tCO ₂ e	12 158	13 621	12 350
Indirekte (Scope 2) - Energi	tCO ₂ e	3 019	2 399	2 835
Totalt CO2-utslipp (Scope 1 og 2)	tCO ₂ e	15 177	16 020	15 185
Oppstrøms aktivitet Scope 3 ⁶	tCO ₂ e	21 173	12 310	11 149
Intensiteter				
Energiintensitet	GJ/tonn levende fisk	4,13	2,65	2,14
Intensitet på klimagassutslipp	kgCO ₂ e / tonn levende fisk	99	122	98

* Økningen fra 2016 til 2017 skyldes metodeendring (Spillvarmeforbruk inkluderes f.o.m. 2017 dette utgjør 245TJ)
⁶ Inkluderer Oppstrøms utslipp vi har operasjonell kontroll over fra Scope 3: Utslipp knyttet til godstransport av levende fisk og eget personell's arbeidsreiser.

SalMar har avtale med sin hovedleverandør av elektrisk kraft som garanterer at 41,9 GWh av levert strøm kommer fra fornybare kilder. I tillegg utnyttes spillvarme fra lokale kraftkilder i flere av våre anlegg (68G Wh). Dette betyr at 87 % av forbrukt energi i 2017 er dekket av grønne sertifikater eller bruk av spillvarme.

Avfall og resirkulering
Alle avdelinger i SalMar har en avfallsplan som angir hvilke mottaksanlegg som er godkjent for ulike typer avfall. Emballasje og brukte anleggsdeler som ringer, nøter og fortøyninger fra oppdrettsvirksomheten leveres til virksomheter som gjenbraker materialene.

6. Arbeidsoppgaven er ikke avsluttet før mottaker er fornøyd

Lakseproduksjon er en samhandlingsprosess hvor de enkelte leddene er gjensidig avhengige av hverandre, og kundeforståelsen er viktig – både internt og eksternt. I dette kapittelet vil vi fokusere på SalMars leverandører, produkter og markeder. Trygg mat og økt foredlingsgrad er fokusområder for bærekraftig utvikling i SalMar. Begge temaene vil få en sentral plass i dette kapittelet.

Verdikjeden
Oppdrett av fisk er den delen av verdikjeden hvor SalMar har størst påvirkning på miljøet. Vårt arbeid for miljø og bærekraft vil derfor i hovedsak være fokusert på den biologiske produksjonen. SalMar produserer selv både rogn og settefisk, men var i 2017 fortsatt avhengig av å kjøpe deler av fiske-materialet. I tillegg til sterkt fokus på bærekraftig produksjon internt, stiller vi derfor krav til våre leverandører.

Den viktigste innsatsfaktoren, i tillegg til rogn og smolt, er fôret fisken spiser. De største leverandørene av fôr i 2017, Skretting og Ewos, utgir begge egne bærekraftsrapporter, og vi henviser til disse for ytterligere informasjon. Et meget vesentlige bærekraftsaspektet knyttet til fôr i SalMar er fordøyelighet og næringsverdi. Fôrets sammensetning skal bidra til effektiv utnyttelse av råvarene, god fiskevelferd, god vekst og dermed kortere produksjonstid i sjø og minimale ut-

slipp til miljøet. I tillegg skal det bidra med høyt innhold av viktige fettsyrer og andre næringsstoffer i produktene.

Andre viktige leverandører av betydning for SalMars miljømessige fotavtrykk, er produsenter av utstyr, elektrisk kraft, kjemikalier og emballasje og utførere av service-, brønnbåt- og fiskehelsetjenester. Flere av leverandørene innenfor de nevnte gruppene deltar i utviklingsprosjekter for økt bærekraft sammen med SalMar.

Sertifiseringer
Nærhet til markeder og kunder er viktig for SalMar. Våre kunder er globale, og omfatter eksportører og importører av ulik størrelse, samt større foredlingsbedrifter og butikkjeder. Gjennom salg av produktene, har konsernet en kontakflate i flere land og verdensdeler.

SalMar er sertifisert i henhold til følgende kunde- og tredjepartsstandarder: HACCP, BRC, IFS, ASC, Debio, Global G.A.P., Kosher, Tesco og MSC (for salgsleddet). Dette innebærer tett dialog med sertifiseringsorganer og kunder. Kravene og

oppfølgingen i disse sertifiseringen kommer i tillegg til oppfølging fra myndigheter – og forvaltning. I 2017 ble det gjennomført 159 revisjoner av eksterne interessenter i SalMars virksomhet.

Tabellen viser oversikt over de sertifiseringer SalMar innehar.

Global GAP	Debio	ASC	Kosher	BRC	IFS	HACCP	MSC
HELE VERDIKJEDEN			INDUSTRI/FOREDLINGSLEDD				SALG

Aquaculture Stewardship Council- standard (ASC)

Aquaculture Stewardship council (ASC) er en uavhengig, internasjonal non-profit organisasjon som ble opprettet i Nederland av WWF og IDH (Sustainable Trade Initiative). Standarden ble utformet etter flere diskusjonsrunder kalt «Akvakultur dialogene». I disse dialogene deltok flere representanter fra oppdrettsselskap, prosesseringsindustri, leverandører, supermarkedkjeder, uavhengige organisasjoner, statlige institusjoner og ulike forskningsmiljø fra hele verden. Dette arbeidet la grunnlaget for opprettelsen av verdens strengeste bærekraftsstandard, som ble publisert i juni 2012.

SalMar har i utgangen av 2017 totalt 18 matfisklokaliteter som er ASC-sertifisert, og venter på å motta sertifikat for en lokalitet til i begynnelsen av 2018. Det betyr at vi har tilgang til ASC-sertifisert fisk fra et stabilt antall lokaliteter.

ASC standardens misjon er å løfte akvakultur et steg videre mot bærekraftig, miljømessig og sosial ansvarlig produksjon

Produkter

Lokal foredling gjør det mulig for SalMar å tilby et vidt spekter av førsteklasses ferske, frosne og økologiske lakseprodukter.

Laks og helse

Norsk laks inneholder en rekke næringsstoffer, som gjør den til en viktig bestanddel i et balansert kosthold. Norsk laks er en sunn og smakfull matvare. Det er trygt å spise laks, og laksen er blant vår mest undersøkte matvare.

Verdens Helseorganisasjon (WHO) har skrevet en grundig rapport om både helseeffekter og risiko ved å spise laks. Den konkluderer blant annet med at å spise fet fisk som laks, reduserer risiko for hjerte- og karsykdommer. Det er særlig fettprofilen i produktene med høyt innhold av omega-3-fettsyrene EPA og DHA, men også næringsstoffer som vitamin D og selen og lett fordøyelige proteiner som bidrar til denne helseeffekten. Rapporten advarer mot økt dødelighet om man spiser for lite sjømat. Den største utfordringen når det kommer til sjømatkonsum er fortsatt at befolkningen generelt får i seg for lite av de viktige næringsstoffene i fisk. Et laksemåltid i uken (ca 150g) er vist å dekke

av laks. Dette gjøres ved bruk av effektive markedsmekanismer som skaper verdier på tvers av produksjonskjeden. Ved å velge ASC-sertifisert laks kan forbrukere være sikre på at de kjøper laks fra en ansvarlig oppdretter.

Med over 400 revisjonskriterier innenfor 7 ulike prinsipper er ASC-standarder vanskelig å oppnå. Det kreves betydelige ressurser til dokumentasjon og rapportering både før, under og etter sertifisering. I løpet av året som gikk gjennomførte SalMar 19 ASC revisjoner, både førstegangsrevisjon og årlige revisjoner. I tillegg er SalMar AS sertifisert etter ASC's Chain of Custody. Åpenhet om resultater er en viktig del av standarden og dette kan leses om på vår hjemmeside www.salmar.no, samt på ASC's hjemmeside <http://www.asc-aqua.org>. Fra og med juni 2017 kom en ny og strengere versjon av ASC-standarder, og revisjoner gjennomført i Salmar i etter dette har vist at vi har løftet oss ytterligere på veien mot å bli en av verdens mest bærekraftige matprodusenter.

kroppens anbefalt inntak av de sunne fettsyrene EPA/DHA.

Vitenskapskomiteen for Mattrygghet (VKM) kommer med anbefalinger til Mattilsynet. VKM konkluderer med at det er godt dokumentert at fet fisk beskytter mot hjerte- og karsykdom og virker positivt til utvikling av nervesystem hos foster og spebarn. De positive effektene sjømat i kostholdet gir, er langt større enn de potensielt negative effektene.

Helsedirektoratet gir kostholdsråd til den norske befolkningen. Andre land har tilsvarende instanser som gir råd for befolkningen. Helsedirektoratet anbefaler å ha et variert kosthold og fet fisk som laks er en viktig del av et variert og balansert kosthold.

Trygg mat

SalMars produksjon er underlagt norsk regelverk for matproduksjon og inspiseres jevnlig av Mattilsynet. I 2017 hadde vi totalt 63 besøk av Mattilsynet. I tillegg har konsernet en egen prøvetakingsplan, der både fôr og ferdige produkter analyseres og undersøkes for en rekke faktorer. Mattilsynets

overvåking i regi av NIFES (Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning) viser at det er svært lite fremmedstoffer i oppdrettsfisk, og det ble ikke funnet noen prøver over fastsatte grenseverdier i sist publiserte rapporter for 2016 og 2017. Dersom man ønsker innsyn i næringsinnhold og status ift. fremmedstoffer og annet i norsk sjømat anbefales et besøk til Sjømatdata eller i Matvaretabellen⁷. Begge er offentlig databaser.

SalMar produserer sunn og smakfull mat som er lett å tilberede. SalMars produkter er basert på førsteklasses råvarer, og kvaliteten skal opprettholdes gjennom verdikjeden til laksen når kunden. Grundig opplæring i alle ledd og trening på prosedyrer er viktig for å opprettholde den høye kvaliteten på SalMars produkter. Produksjonen er lagt opp slik at krav fra ulike standarder og kunder ivaretas. Vi gjennomfører jevnlig interne revisjoner, og mottar både myndigheter, sertifiseringsbyrå og kunder for eksterne revisjoner og inspeksjoner. Trygg mat og regelverket som ivaretar dette tas på det største alvor.

I 2017 var det ingen avvik på regelverket vedrørende trygg mat.

Revisjon etter kunde- og tredjepartsstandarder er viktige for å dokumentere at produktene er trygge og sunne for forbruker og produsert i henhold til de krav og forventninger som stilles til moderne matproduksjon. I 2017 ble det foretatt 159 eksternrevisjoner av SalMars anlegg/avdelinger, dette er revisjoner fra myndigheter, kunder eller tredjeparts sertifiseringsbyråer. I tillegg er det gjennomført 64 internrevisjoner. Interne revisjoner er et viktig redskap ift å forebygge risiko. Det er utviklet bedriftsspesifikke sjekklister som ivaretar viktigste krav fra alle risikoområder og fra viktigste interessenter (kontrollmyndigheter, sertifiseringer, kunder og intern beste praksis).

SalMar har fastlagte rutiner for oppfølging av klager fra kundene, og konsernets kunder er gjort kjent med hvordan de skal gå frem dersom produktet de har kjøpt ikke svarer til forventningene. Alle produkter kan spores tilbake gjennom produksjonen, og et velfungerende team er klare til å ta imot eventuelle klager fra forbrukere. Saksbehandlingen dokumenteres i egen modul i kvalitetssystemet, og gir ledere oversikt over status til enhver tid.

Pre-rigor filet

SalMar leverer både fersk og frossen pre-rigor filet. SalMars satsing på pre rigor filet er en viktig strategi med tanke på bruk av energi, utslipp knyttet til transport, 100% utnyttelse av råstoffet og utvikling av lokale arbeidsplasser.

Pre-rigor filetering betyr at fisken slaktes og fileteres samme dag, før fisken blir dødsstiv (rigor mortis). En slik prosess strategi muliggjør leveranse til markedet 2-6 dager tidligere enn det som har vært vanlig. Denne måten å håndtere fisken på gir en rekke fordeler:

- Ferskere fisk til kundene
 - Fastere konsistens av muskelen, bedre farge, mindre gaping og lavere drypptap
 - Lenger holdbarhetstid i markedet
 - Ikke behov for lagring og modning av fisk før filetering og beinfjerning
- Mer om miljøgevinstene knyttet til SalMars satsing på pre-rigor filet i kapittel 8 *Fokuser på løsningen*.

Økologisk laks

SalMar er verdens største produsent av økologisk laks. Økologisk laks leveres året rundt, og produksjonen er integrert fra stamfisk og rogn til foredlede produkter. Lokal foredling gjør at vi kan levere et vidt spekter av førsteklasses ferske og frosne økologiske lakseprodukter. SalMar leverer både post- og pre-rigor økologisk laks. Høyt innhold av marine oljer gjør at denne laksen er en ekstra god kilde for EPA og DHA. Utviklingen har vært veldig positiv siden starten, og markedets etterspørsel etter økologisk laks er økende.

I 2009 ble SalMar sertifisert for oppdrett, prosessering og salg av økologisk laks, og i mars 2011 ble den første økologiske laksen fra SalMar slaktet. I dag har SalMar fem tillatelser for produksjon av økologisk laks, og den produseres av selskapet SalMar Farming AS. For at laks skal kunne regnes som økologisk, må den være produsert innenfor rammene av EU sine regulativer og være godkjent av DEBIO.

Sashimikvalitet

Siden 2011 har SalMar ASA produsert en finskåret fisk i sashimikvalitet. Hver enkelt laks som blir benyttet er håndplukket, og kun de beste beinfrie stykkene av laksen blir brukt. Etter tilskjæring blir fileten pakket innen 1–4 timer for å sikre maksimal friskhet og smak.

Målet er å tilby et lakseprodukt som beholder samme kvalitet og smak som den dagen den er fanget fram til den dagen holdbarheten går ut – vanligvis elleve dager. For å bevare denne kvaliteten, benyttes en unik pakke-, transport- og kjøleprosess. De fleste fiskeprodukter blir transportert i polystyren-kasser med is som er vanskelig og dyrt å sanere. Disse produktene blir imidlertid transportert i resirkulerte kartonger som er kjølt med tørris, noe som sikrer en optimal temperaturkontroll. Tørrisen fordampes langsomt, og kulden overføres direkte til produktet. Dette sikrer at produktet holder under 0 grader til det ligger i butikken din. For å hindre frostskaader er fisken beskyttet av et lag med kartong som hindrer at laksen kommer i kontakt med tørrisen. Etter hvert som tørrisen fordampes, holder laksen en konstant temperatur som bevarer friskheten.

Sashimikvaliteten bruker 40 prosent mindre plast i sin emballasje enn konkurrerende produkter og tar mindre plass i kjøledisken i butikken. For forbrukeren vil denne effektive emballasjen gi mindre avfall og bedre plass i kjøleskapet.

⁷ <https://sjomatdata.nifes.no/#search/> og www.matvaretabellen.no
http://www.matportalen.no/matvaregrupper/tema/fisk_og_skalldyr/trygg_oppdrettsfisk-3

7. Alt vi gjør i dag skal gjøres bedre enn i går

Våre prosesser må utvikles og forbedres kontinuerlig for at selskapet skal nå sine mål. En videre utvikling og vekst er tett knyttet til samarbeid med SalMars interessenter. I dette kapittelet vil fokus være på FoU-prosjekter og samarbeid med eksterne for økt bærekraft, og vi gir noen eksempler på dette arbeidet.

Forskning og utvikling

Havbruksnæringen i Norge har vært gjennom en fantastisk vekst og utvikling. Utviklingen har vært mulig på grunn av et kontinuerlig ønske fra næringen om å forbedre seg og å komme med nye, sikrere og mer effektive måter å produsere laks på. I et slikt arbeid er forskning og utvikling (FoU) essensielt, og næringen har vært avhengig av et tett og godt samarbeid med offentlige myndigheter, utdannings-, FoU og industrimiljøer. SalMar er en viktig bidragsyter i utviklingen av næringen, og prioriterer utvikling av kunnskap innen konsernets virksomhetsområder høyt.

Omfanget av engasjement innen FoU har vært økende, både via bransjeorganisasjonene, og via internt arbeid med Utviklingskonsesjoner og prosjekter knyttet til dette. SalMar har også i 2017 fortsatt sitt fokus på lusekontroll og biomasse, og dette har preget vår FoU aktivitet. Som tidligere prøver vi å bidra til at bransjens behov for generisk kunnskap skjer på best mulig måte og at fellesressursene settes i godt arbeid. Kontaktflaten mot NTNU har generelt sett vært økende siste år, noe SalMar føler er naturlig. SalMar er også i tett kontakt med Universitet i Tromsø og i ferd med å konkretisere planer for felles arbeid fremover. Vi er opptatt av å bidra til at det utdannes forskere også for tiden som kommer, og studenter er en stor ressurs og en gruppe som viser stort engasjement ovenfor havbruk.

Forskningsprogrammet Task Force lakselus hos NTNU ble etablert i 2016 hvor SalMar var en av initiativtakerne. Dette er et samarbeid mellom NTNU og mange næringsaktører, hvor det settes utvidet fokus på luseproblematikken. Programmet har i 2017 kommet godt i gang og SalMar deltar aktivt i flere av delprogrammene i denne satsingen. NTNU har etablert fem doktorgrad-stillinger. I tillegg vil hver doktorgradsstilling knytte til seg mastergrad- og bachelorstudenter.

Etablering av havbruksprofessorat

SalMar ASA, i samarbeid med NTNU, har etablert et nytt professorat innen havbrukskybernetikk. Professoratet er en tverrfaglig satsing som kobler områdene teknisk kybernetikk, biologi og havbruk og skal fungere som kunnskapsbase og bindeledd mellom havbruksnæringen og akademien. I tillegg til SalMar, er også Kongsberg Maritime en viktig samarbeidspartner i denne aktiviteten. Det nye professoratet skal dessuten bidra til å rekruttere flere studenter til akvakulturfeltet, og på den måten sikre tilgang på høyt kvalifisert teknologisk kompetanse til næringen. Satsingen vil styrke NTNUs posisjon som et av de globalt ledende universitetene innen havbruk og havbruksteknologi. «Jeg er glad for at SalMar med dette tar et viktig samfunnsansvar for å utvikle havbruk til en mer fremtidsrettet og kunnskapsdrevet næring. Professoratet vil bygge bro mellom Norges ledende forsknings- og utdanningsmiljø innen kybernetikk og verdens fremste kompe-

tansmiljø innen havbasert oppdrett av laks. "Sammen skal vi bidra til utvikling av ny kunnskap og løsninger som sikrer bedre fiskevelferd, mer effektiv drift og økt bærekraft i havbruksnæringen", sier rektor ved NTNU, Gunnar Bovim.

Vi har også videreført vårt tette samarbeid mot fôrindustrien, hvor det skjer mye spennende for tiden, med nye råvarer og mye ny kunnskap. I 2017 har vi gjennomført flere nye feltforsøk som har gitt oss ny innsikt i detaljerte problemstillinger knyttet til ernæring og fôrtildeling. Dette er veldig sentralt og vil få økt fokus de neste årene.

Vår nærings-Phd har fremdeles god framdrift i sitt arbeid, og følger tett opp vår aktivitet mot fiskehelse og PD-infeksjoner. Dette arbeidet sluttføres i 2019.

Aktiv bruk av FoU-konsesjoner

SalMar har i en årrekke vært en aktiv partner mot ulike FoU-miljøer, blant annet gjennom partnerskap omkring drift av Forsknings- og Utviklingskonsesjoner. Omfanget og profesjonaliteten omkring viktige utviklingsoppgaver har økt, og er økende. SalMar er opptatt av å være en profesjonell men krevende partner, slik at resultater fra pågående forsøk er mest mulig relevante og at planer og protokoller tar hensyn til praktisk oppdrett. SalMar har dedikert personell som organiserer og bistår FoU-miljøene i dette samarbeidet, samtidig som driftspersonell stadig blir mer erfarne omkring hvordan man best mulig sikrer forskningsresultater i en travel hverdag. Nærhet til forskningen, med anledning til innflytelse over både plan og fokusområder er viktige motivasjonskilder for SalMar. Vaksineutvikling, optimalisering av legemiddel-

bruk, fôring og ernæring og teknologiske utfordringer ved stordrift er eksempler på viktige områder for aktivitet.

Økt satsing på genetikk

SalMar har et økende fokus på avl og genetikk gjennom «Raumastammen». På slutten av 2016 landet vi en ny samarbeidsavtale omkring vår økte fokus på genetikk, og har nå en styrket stab og struktur på dette strategisk viktige området. Her har vi et ekstra fokus på utvikling av robuste egenskaper i tillegg til generell motstandskraft og tilvekst. Endringen i fokus og innsats på dette området er et naturlig resultat av konsernets ønske om kontroll over verdikjeden og langsiktig sikring av vårt produkt og utvikling.

FoU – rømming av fisk Samarbeid for villaksen

SalMar er opptatt av villaks og at det skal kunne være sameksistens mellom villaksnæringene og havbruksnæringene i de områder som SalMar har sin virksomhet. SalMar fortsetter sitt engasjement i flere prosjekter for å overvåke innslaget av rømt fisk i elvene. Det største av disse prosjektene har til hensikt å overvåke situasjonen for villaksen og registrere rømt oppdrettslaks i elvene Orkla, Gaula, Nidelva, Stjørdalselva, Verdalselva og Skauga. Partnere i prosjektet er organisasjonen Elvene rundt Trondheimsfjorden og SalMar, mens Veterinærinstituttet har prosjektledelsen. Materialet som samles inn stilles til disposisjon for Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), Miljødirektoratet og Fylkesmennenes Miljøvernavdelinger. Studenter ved NTNU har også fattet

interesse for materialet og ser nå på muligheten å bruke dette i masteroppgaver om villaks. Gjennomføringen er organisert gjennom flere delprosjekter. Skjellprøver fra all fangst i elvene sendes til analyse hos Veterinærinstituttet, og resultatene kunngjøres fortløpende via SMS og på nettet. Dersom

det påvises stort innslag av oppdrettslaks i gytebestanden, skal prosjektet i samarbeid med forvaltninga vurdere om det er mulig å iverksette tiltak. Som tabellen under viser, er det dokumentert lave nivå av oppdrettsfisk (0,2 % i 2017) i de undersøkte elvene.

Resultater fra fangstsesongen 2011-2017 i elvene i ERT^B. Prosentfordeling andel av fangst prøvetatt og andel klassifisert som oppdrett, basert på skjellanalyse.

	Andel av fangst i perioden er prøvetatt	Andel klassifisert som oppdrettslaks, snitt totalt
2017	39,3 %	0,2 %*
2016	41,1 %	0,3 %
2015	39,3 %	0,6 %
2014	34,3 %	1,0 %
2013	46,2 %	1,6 %
2012	48,9 %	0,4 %

* Den enkeltelva med høyest innslag var Orkla med 0,3% (2 stk) og Stjørdalselva med 0,42% (3 stk). Gaula, Nidelva, Skauga- og Verdalselva hadde 0 registrert

I Troms gjennom Dyrøyseminar/Nordavind Utvikling har vi et «Samarbeidsprosjekt villaksnæring» som har følgende elver som deltakere: Vardnesvassdraget, Tennelva, Ånderdalsvassdraget, Grasmyrvassdraget og Salangsvassdraget. I løpet av 2018 utvides prosjektet med flere vassdrag i Troms. Prosjektet har til hensikt å få oversikt over tilstanden i elvene samt gjøre tiltak som øker mengden villaks. I tillegg til dette har vi utstrakt samarbeid med Laukhelle Lakselv på Senja for overvåkning og beredskap, og det samme for Målselv.

For rådgivning og praktiske tiltak opp mot villaks så har vi også et samarbeid med NINA, Ferskvannsbiologen og Skandinavisk Miljøundersøkelser AS.

Vi sammen med Sjømat Norge og andre næringsaktører operasjonaliserer sporing av rømt oppdrettslaks i løpet av 2018. Dette gjøres ved bruk av en kombinasjon av metodene geoelement (avsetning i fiskeskjell) og DNA (foreldre fiskens DNA spores). Med dette skal man klare å spore rømt oppdrettslaks tilbake til eier, noe man har jobbet for i flere år. «Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettsfisk» (OURO) er en lovpålagt sammenslutning som skal redusere genetisk påvirkning fra akvakultur på villfisk, ved utfisking av rømt oppdrettsfisk i elver der innslaget er uakseptabelt. Sammenslutningen ble iverksatt 2015 og har gjennomført tiltak i hhv 52 og 37 elver i 2017 og 2016. Havbruksnæringen betaler tiltakene. (<http://utfisking.no>)

Plastforsøpling
Marin forsøpling, og spesielt plastforurensning er et stort, av mange beskrevet som det raskest voksende miljøproblemet etter klimaendringene. SalMar anerkjenner dette og vil bidra til å redusere plastforsøpling av havet, først og fremst gjennom ytterligere forbedring av egen avfallshåndtering og ved sørge for at eventuelle utslipp av mikroplast fra egen virksomhet reduseres. Her deltar vi i tiltak på ulike områder.

SalMar arbeider med flere tiltak for å redusere mengden plastavfall:

- Vi sørger for resirkulering av utrangert plastutstyr ved å levere til etablerte returordninger og innsamling av annet avfall til kommunale søppelordninger.
- Bidra til mer gjenbruk og gjenvinning av spesielt plastmaterialer.
- Vi støtter tiltak som bidrar til økt kunnskap om forekomst og konsekvenser av mikro- og nanoplast i havet (for eksempel fra utføringsutstyr i havbruk).
- Vi bidrar til strandrydding /innsamling av plast gjennom finansiering, utlån av båter under oppryddingsaksjoner, samt egen deltagelse.
- Vi samarbeider med Sjømat Norge og andre på initiativ for å redusere marin forsøpling og plast spesifikt

I tillegg overvåker SalMar situasjonen ift matvaretrygghet for våre produkter nøye. Vi støtter pågående forskningsarbeid om nanoplastens påvirkning og deltar i kunnskapsoppbygning rundt dette.

Vår påvirkning ved kystlokaliteter

SalMar deltar i et større forskningsprosjekt kalt ERA – «Environmental Responses to organic and inorganic effluents from Aquaculture». Prosjektet ledes av Havforskningsinstituttet og inkluderer et stort team av norske og utenlandske forskere. Ny kunnskap om vår påvirkning på kystlokaliteter er i fokus. Dette er lokaliteter som oftest har en miks av hard- og bløtbunn. Ny kunnskap- og dokumentasjon om dette trengs da hovedsak av tidligere forskning er gjort på lokaliteter i fjordsystemer, med ganske andre miljøbetingelser enn det vi finner i mer åpne kystfarvann. Et meget stort datamateriale er innsamlet på totalt 46 stasjoner. Prosjektet innehar nå det største materialet globalt sett, som ser på sammenheng mellom akvakultur og miljøet over en hel generasjon. Fokus skal være på 1) utvikle modeller som kan forutse effekt av akvakultur på det marine økosystem 2) utvikle nye sporingsmetoder som kan spore utslipp fra akvakultur ut i det marine miljøet 3) måle effekt av dagens akvakultur på strukturen og funksjonen til den harde, blandete og sandholdige bunn-sedimenter. I løpet av 2018 slippes flere publikasjoner fra arbeidet.

Teknologi og menneske

I samarbeid med leverandører og forskningsinstitusjoner er SalMar involvert i flere prosjekter for å redusere risikoen for rømming av fisk. Prosjektene omfatter både utvikling av teknologi og driftsmetoder. AquaCulture Engineering (ACE) er en nær samarbeidspartner for SalMar, og SalMar er involvert i flere av prosjektene som gjennomføres på våre lokaliteter. Se mer om ACE under. Når det gjelder leverandører, har særlig samarbeidet med Aqualine om utvikling av sikrere merder med et helhetlig design vært viktig.

Gjennom Ocean Farm 1, se kapittel 3, testes mange nye teknologiske prinsipper ut i et full-skala Pilotanlegg. Blant annet vil selve anlegget utstyres med nye typer sensorer som gir ny data tilgjengelig for våre operatører.

ACE, AquaCulture Engineering, ble etablert i 2006 og administrerer 3 FoU-konsesjoner på vegne av Sintef Ocean. I april 2009 signerte ACE og SalMar en samarbeids- og driftsavtale. Avtalen innebærer at SalMar Farming AS står for den kommersielle driften av konsesjonene i tilknytning til egne lokaliteter.

ACE fokuserer på hovedutfordringene i havbruksnæringen, f.eks. lus, rømming, HMS, utslipp, ved å forene forskningsinstitusjoner, leverandører og produsenter gjennom storskala prosjekter med hovedmål å utvikle og teste ny havbruksteknologi. Brukerne er gjerne nasjonale og internasjonale forskere og andre som vil gjøre praktiske forsøk og tester under mest mulig realistiske og kontrollerte forhold.

Miljødokumentasjon

SalMar har gjennom sitt medlemskap i Sjømat Norge deltatt i miljødokumentasjonsprosjekter. Prosjektene har som formål å etablere en dokumentasjon av miljøeffektene som en følge av lakseoppdrett. Denne typen dokumentasjon er en forutsetning for en saklig og rasjonell vurdering av dagens drift, og som et faglig grunnlag for hvordan næringen kan utvikle seg i de regionene som omfattes. SalMar har så langt engasjert seg i dokumentasjonsprosjekter i Møre og Romsdal og i Trøndelag. Prosjektene involverer flere FoU-institusjoner.

Landstrøm og elektrifisering av oppdrettsnæringen

SalMar jobber for en mer miljøvennlig oppdrettsnæring og har satt seg mål om å bli et mer energieffektivt oppdretts-selskap, bruk av landstrøm på sjølokalitetene og elektrifisering av båter er eksempler på to av prosjektene vi jobber med.

SalMar Farming har de siste årene hatt pågående et prosjekt for å få landstrøm til flere av våre sjølokaliteter og til nå har 22 lokaliteter fått lagt sjøkabler som knytter dem til landstrøm Dette har innebært en stor reduksjon i dieselforbruk. I tillegg til mindre utslipp til miljøet er dette et viktig tiltak ift HMS for de ansatte og reduksjon av støy fra dieselaggregat.

Salmar Farming tok i 2016 i bruk verdens første helelektriske arbeidsbåt for havbruksnæringen, Elfrida. Det er en 13,5 meter lange katamaran som er bygd på Frøya av Ørnli Slipp. Siemens har levert det batterielektriske anlegget, basert på mange års erfaring med hybride offshorefartøy og elektriske ferger. Arbeidsbåten benyttes i dag på en av våre lokaliteter, Kattholmen, og er et fartøy som utvider bruksområdene for elektrifiserte fartøy.

^B «Samarbeidsprosjektet Elvene Rundt Trondheimsfjorden og SalMar ASA». www.vetinst.no

8 . Fokuser på løsningen

Alle ansatte har ansvar for å komme med innspill til løsninger dersom man står overfor en utfordring. Alle utfordringer representerer en mulighet for fremgang. I dette kapittelet har vi trukket fram en del eksempler på interne utviklingsprosjekter.

Økt bærekraft gjennom økt videreforedling

SalMar har en uttalt målsetning om høy bearbeidingsgrad, gjennom økt produksjon av fileten fremfor helfisk. Slakting og bearbeiding har helt siden SalMar ble stiftet i 1991 vært en sentral del av SalMar-konsernets strategi og tallene viser at selskapet jevnt har økt mengde bearbeidede produkter. Dette innebærer redusert transport – og energiforbruk, økt mulighet for videre verdiskaping og sysselsetting i Norge - alt dette bidrar til økt bærekraft.

Et av verdens mest innovative og kostnadseffektive anlegg for ilandføring, slakt og bearbeiding av laks, InnovaMar, ble bygd og tatt i bruk i 2011. Anlegget er på 17 500 kvadratmeter, er lokalisert på Frøya i Midt-Norge og rommer også SalMars hovedkontor. SalMar har også slakting og videreforedlingsanlegget Vikenco, i Aure kommune.

SalMar har i 2017 besluttet at vi skal bygge et slakteri- og videreforedlingsanlegg i Nord – Norge for å kunne håndtere og utnytte det økte volumet i vårt nordlige segment. Beslutning rundt lokalisering av dette ventes å komme i løpet av 2018.

	2017	2016	2015
Mengde bearb. produkter			
(1000 tonn produktvekt)	46,7	36,9	31,9

InnovaMar består av to avdelinger (slakteri og videreforedling), og det er lagt mye ressurser i å utfordre tradisjonelle løsninger. Innovativ teknologi i produksjonen både øker kvaliteten på sluttproduktet, reduserer kostnadene og forbedrer arbeidsmiljøet for de ansatte. Anlegget har en kapasitet på ca. 150 000 tonn laks per år.

Ferdig produkt produseres online som pre-rigor vare, noe som innebærer store innsparinger i form av redusert behov for håndtering og innsatsfaktorer. Ved online produksjon unngår man å lagre hel fisk i containere med is/slush på kjølerom i 2-6 dager, og behovet for arbeidskraft og truck for intern håndtering og transport av disse reduseres. Produktet oppbevares kun i produksjonssoner i den tiden det tar å prosessere ferdig produkt fra hel fisk. Slik unngår man oppvarming av råstoff som i utgangs-

punktet er nedkjølt fra slakteriet, og sparer ytterligere bruk av is for å få temperaturen på ferdig vare ned til ønsket nivå (2 °C). I tillegg til miljøgevinster, gir online produksjon av pre-rigor fileten også gevinster med hensyn på økt ferskhet og best mulig utbytte av råstoffet. SalMar har som mål å produsere så mye som mulig av laksen som pre-rigor fileten.

Full utnyttelse av alt råstoff og reduserte utslipp

Ved eksport av pre-rigor fileten i stedet for hel fisk sparer man inn cirka 40% av vekten og dermed transportbehovet. Økt bearbeiding innebærer dermed færre trailere på vegene og mindre utslipp. Siden det skjæres fileten før utsendelse til markedet, sikrer vi etterlevelse av prinsippet om rett kvalitet til riktig kunde. Den andelen av filetene som nedgraderes på grunn av kvalitetslyter vil håndteres internt til formålstjenlige «B-produkter».

Biprodukter (hode, ryggbein, avskjær) blir fullt ut utnyttet. Alt avskjær fra produksjon av fileten ved SalMars anlegg, InnovaMar på Frøya og Vikenco i Aukra, går til videre bearbeiding hos Nutrimar, slik at utnyttelsen av råstoffet er 100%. Fra Innovamar går råstoffet direkte over til Nutrimars fabrikk via interne bånd/rørsystemer. Dette sikrer høy grad av ferskhet og utbytte for foredling av dette råstoffet, og behov for innsatsfaktorer med hensyn til transport og håndtering av råstoffet er så å si fraværende.

Nutrimar AS ble opprettet i 2007 med utgangspunkt i å ta bedre vare på restråstoffet fra Salmar AS. Tradisjonelt ble mye av restråstoffet fra lakseslakteriene blitt tilsatt syre og solgt som lavverdi ensilasje.

I dag tar Nutrimar imot og foredler 100 % av alt råstoff som kommer fra Innovamar, i tillegg tar de imot alt råstoff fra slakteriet på Vikenco.

Råstoffet består av dagsfersk Innmat, Hoder, Rygger og avskjær fra slakteri og foredling. Produktene som lages i dag er Olje, Proteinkonsentrat og Mel. Alle produktene selges inn til fôrmarkedene som fôringredienser, blant annet til fiskefôr og petfood.

Nutrimar har renover og forbedret produksjonsanlegget i løpet av 2017. Oppgradert produksjonsanlegg vil legge til rette for produksjon av enda mer høyverdige oljer og proteiner til både mat og dyrefôr.

For mer info se: www.nutrimar.no

Reduksjon av matsvinn

SalMar går foran i utvikling med et stort fokus på reduksjon av matsvinn gjennom utvikling av bedre løsninger for pakking og emballasje. Vi deltar i nasjonale og internasjonale prosjekter som har som mål å utvikle og implementer nye løsninger for effektiv og kvalitetsbevarende produksjon, emballering og distribusjon. Alt dette er et ledd i å øke bærekraft gjennom redusert miljøbelastning relatert til matsvinn, materialforbruk og transport i verdikjeden.

Produktutvikling og nye emballaseløsninger

Vi har hatt fokus på å utvikle emballaseløsningene videre, med overgang til mer miljøvennlig materialbruk, gjenbruk av materialer og tilføring av andre ønskede egenskaper. En diversifisering fra den tradisjonelle bruken av isoporeemballasje.

Pr i dag pakkes en vesentlig andel av SalMars ferdige produkter av pre-rigor i gjenbrukskasser. Dette gir innsparing i form av redusert behov for is og sanering av polysteren-kasser. SalMar jobber aktivt for å øke andelen av produkter som transporteres i gjenbrukskasser, og knyttet til eksporten av pre-rigor filet, pågår det aktivitet for å sjekke ut optimale emballaseløsninger. Gjenbrukskasser, forsendelser uten is og pakketeknologi som gir full sikkerhet bakteriologisk inngår i dette prosjektet. Prosjektet omfatter resirkulerbar pappemballasje og transport uten is. Å fjerne isen vil redusere vekt og volum, og dermed også utslipp forbundet med transport av produktene.

Holdbarhets- og kvalitetsfokus

Nye forbedret løsninger som muliggjør lengre holdbarhet på produktene har vært i fokus. I 2017 har vi eks. økt bruken av holdbarhetsindikatoren Keep-It® på våre produkter. Dette er en indikator som fortløpende viser temperatur og gjenstående holdbarhet på produktet. Et hjelpemiddel som skjerper alle ledd i verdikjeden (fra fabrikk til kunde) – og derigjennom vil hjelpe til å øke holdbarhet på produktet og redusere matsvinn.

Vi jobber nå videre i nye prosjekter som har som mål å visualisere kvaliteten på produktet i pakken med nye teknologiske løsninger. Målet er å kunne dokumentere flere kvalitetsattributter gjennom enkle teknologiske løsninger. Her deltar vi i et stort internasjonalt EU-prosjekt som eneste havbruksaktør.

Bærekraftig smoltproduksjon

SalMar har i 2017 syv settefiskanlegg for laksefisk, der de største er:

SalMar Settefisk avd. Senja. Anlegget i Tranøy kommune ble ferdigstilt og nyåpnet våren 2017. Anlegget er et av de mest moderne i verden og har en tillatelse til 1500 tonn fôrforbruk og en kapasitet på ca 17.000 m3 vann. I løpet av høsten 2017 leverte det 3,8 millioner smolt og anlegget er meget sentralt i SalMar sin satsing for å bli selvforsynt med smolt i Troms og Finnmark.

SalMar Settefisk avd. Follafoss ble etablert i 1985. Gjennom årene har produksjonsanlegget gjennomgått en betydelig produksjonsutvidelse og modernisering. Anlegget åpnet i 2017 tre nye resirkuleringsavdelinger. I dag framstår lokaliteten som et topp moderne produksjonsanlegg med produksjonstillatelse på 2400 tonn fôr og 20 mill smolt pr år. Videre utvidelse er planlagt ferdigstilt i 2019. Utnyttelse av alternative energiresurser er sentralt for anlegget.

Det investeres mye i å gjøre smoltproduksjonen så bærekraftig som mulig, her finner du noen av de fokusområdene SalMar Settefisk jobber med.

Fokus på overlevelse

God og levedyktig smolt en av de viktigste forutsetningene for gode prestasjonsresultater i sjøen og for god kvalitet på sluttproduktet. SalMar har som mål at overlevelsen i sjø skal være over 95 % fra utsett til slakt. Smolten fra anleggene leveres til SalMars egne oppdrettsanlegg, og et av målekriteriene er fiskens prestasjoner i sjø, ikke minst med tanke på overlevelse. Settefiskanleggene måles etter smoltens overlevelse i sjø 90 dager etter utsett. For de siste smoltgenerasjonene har vi oppnådd 96,7 % (16G), 97,5 % (15-G) og 95,2 % (14-G). Utsettet av 0-åring i 2017 G har oppnådd en overlevelse på 99,2 %.

For å klare dette målet arbeider en i SalMars settefiskanlegg systematisk med smoltkvalitet. Det rettes spesielt fokus på stabil og god vannkvalitet, godt karmiljø for fisken, optimale oksygenforhold, gode sorteringsrutiner, temperaturkontroll og generell fiskehelse. Som et ledd i dette arbeidet er det ansatt en egen produksjonsbiolog som har sterkt fokus på fiskevelferd og samarbeid med interne og eksterne samarbeidspartnerne.

Resirkuleringsteknologi

Alle våre nyere smoltanlegg er bygd med resirkuleringsteknologi (RAS) med ca. 97% rensing og gjenbruk av produksjonsvannet. Det betyr at et RAS-anlegg med kapasitet på ca 15 mill smolt benytter like lite vann som et standard gjennomstrømningsanlegg med en produksjon på ca 1 mill smolt, vannforbruket er dermed redusert med mere enn 10-gangen enn hva som var vanlig tidligere. I dag er ca 40% av biomassen til Salmar produsert i anlegg med RAS. Siden all ny kapasitet bygges med denne teknologien vil dette tallet øke fremover.

Fordi resirkuleringsteknologien gir stor produksjon med lite bruk av vann, har en unike muligheter for å kontrollere og styre vannkvaliteten. Ikke minst med tanke på optimalisering av vann-temperaturen uten bruk av store mengder energi til oppvarming. RAS-anlegg er et viktig ledd i å redusere selskapets vann- og energiforbruk.

Utnyttelse av lokale energi- og vannressurser

Som et ledd i god energiutnyttelse benytter vi om mulig lokale vannenergiressurser. På to av våre settefiskanlegg har vi slike løsninger. Follafoss, vårt største settefiskanlegg beliggende i Verran kommune, utnytter spillvarmen fra tremassefabrikken MM Karton FollaCell AS som ligger like ved anlegget. Avløpsvannet fra tremassefabrikken varmeveksles mot SalMars anlegg og totalt utvinnes om lag 20 mill kWh energi noe som reduserer strømforbruket betraktelig.

Produksjonsvannet til settefiskanlegget hentes fra Follafoss kraftverk. Det er installert kraftturbine i forsyningsledningen til settefiskanlegget. Dette betyr at det hentes ut inntil 1,5 MW el-energi fra vannforsyningen forut for at vannet brukes til fiskeproduksjon.

Kjørsvikbugen, vårt settefiskanlegg i Aure kommune, benytter kjølevann fra metanolproduksjonen til Statoil på Tjeldbergodden. 20 m3 med 18 graders vann fra metanolproduksjonen utnyttes til oppvarming av SalMars anlegg, dette gir ca 48 mill kWh energi per år.

SalMar jobber sammen med sine leverandører med nye alternative oljeråvarer som vil redusere miljøavtrykket fra SalMars produksjon.

Utnyttelse av slam som ressurs

Det er rensekraft til avløpsvannet fra settefiskproduksjonen og anleggene har etablert ulike prosesser for å kunne utnytte slammet som ressurs.

Ved Senja er det etablert et topp moderne tørkingsanlegg slik at alt slam fra anlegget tørkes til 95% tørrstoff. Det leveres videre til ekstern aktør som benytter det i produksjon av jordforbedringsmiddel, som vi kan finne igjen som kommersielle produkter i detaljhandelen.

Ved Follafoss sedimenteres slammet før det leveres videre til ekstern aktør som hygieniserer slammet ved å blande det inn i husdyrgjødsel. Dette blir da benyttet til spredning på mark som jordforbedringsmiddel/gjødsel

Ved Eik forberedes oppstart av leveranse til et lokalt biogassanlegg. Slammet sedimenteres før det leveres til biogassanlegget som skal produsere metan.

Rømming

Det er nulltoleranse for rømming fra settefiskanleggene i SalMar. I løpet av 2017 har vi ikke hatt noen tilfeller av rømming. Fokuset ligger på å ha teknisk oppdaterte anlegg med god sekundærsikring i henhold til gjeldende forskrifter.

Produksjon av egen rensefisk

SalMar satser på utstrakt bruk av rensefisk for å kontrollere nivået av lus på laksen. Fra SalMars anlegg ved Langstein i Trondheimsfjorden produseres rognkjeks til utsett på våre sjølokaliteter. Basert på gode erfaringer så langt vil satsningen på rensefisk fortsette. Anlegget er utvidet i løpet av 2017 og vil gi ytterligere kapasitet fra og med våren 2018. Det er også inngått samarbeidsavtaler for leieproduksjon av berggylt med Havlandet Marin Yngel, dette gir oss ytterligere et verktøy i kampen mot lakselus, spesielt i den varme årstiden. Som ledd i å sikre bedre fiskehelse og forbedre fiskevelferden til rognkjeksen blir all fisken vaksinert før utsett.

Innovasjonsarbeid knyttet til fôr og fôring

Det har gjennom 2017 vært jobbet med å optimalisere utfôring ved våre produksjonslokaliteter. Vi har fortsatt stort fokus på optimalisere fôringen de første 12 ukene i sjø, og størst mulig fôrtilgjengelighet i denne perioden, noe som er viktig for å oppnå en frisk og robust fisk.

I 2017 har vi videreført vår satsing på fôringssenter, noe som innebærer at vi ved utgangen av året har tre fôringssenter som da fjernfôrer flere lokaliteter fra sine kontrollrom. Vi har et på Lysnes på Senja, et på Fosen og et på Smøla. På Lysnes har vi også fått godkjent en etablering av en undervisnings- og visningskonsesjon i tilknytning til dette fôrsenteret.

Ordningen med fjernfôring har gitt økt fokus på fôring og vurderes som et godt miljøtiltak i forhold til at det gir god vekst, kort omløpstid og god MTB- og lokalitetsutnyttelse. Kompetansemessig gir det mulighet for økt fokus på de ansatte som utfører en av de viktigste kjerneoppgavene i SalMar. Å tilrettelegge deres tilgang på sanntids data og skreddersy optimale rapport- og sekunderingsverktøy er noe av det selskapet jobber med.

SalMars anlegg i Follafoss utnytter spillvarme fra nabobedriften for reduksjon av strømforbruket.

SalMar Settefisk avdeling Senja ble åpnet våren 2017 og er et av de mest moderne smoltanlegg i verden.

Utbygging av SalMarsanlegg for rensefisk i Langstein

GRI-Indeks

SalMar rapporterer årlig om vårt ansvar- og bærekraftsarbeid med utgangspunkt i retningslinjer fra den internasjonale rapporteringsorganisasjonen Global Reporting Initiative (GRI). Rapporteringen skjer gjennom denne rapporten, SalMars årsrapport og annen informasjon publisert på våre nettsider. Bærekraftsrapporteringen for 2017 inkluderer data for

en rekke «Disclosures» fra GRIs retningslinjer, alle Core-elementer er med samt en del andre. En oversikt over hvilke indikatorer som er dekket er gitt i tabellen nedenfor. Rapporten er ikke eksternt evaluert.

Rapportens innhold sett ift. GRI- indeks

GENERAL DISCLOSURES (GRI 102)

Avvik fra GRI-krav

Organisasjonsprofil		
102-1	Navn på selskapet	Salmar ASA
102-2	Aktiviteter, merkevarer, produkter og tjenester	Oppdrett av atlantisk laks, konvensjonell og økologisk, samt regnbueørret. Høyprofilert produkt: Frøyas.
102-3	Lokalisering av selskapets hovedkontor	Kverva, 7266 Kverva, Norge
102-4	Antall land der organisasjonen har virksomhet og navn på land med viktig virksomhet eller land som er særlig relevant for bærekraftspørsmålene som dekkes i rapporten	Side 18-19
102-5	Eierskaps- og selskapsform	Salmar ASA er et allmennaksjeselskap som er registrert ved Oslo Børs. For videre informasjon, se årsrapporten for 2017.
102-6	Markeder som dekkes	Side 18-19 Årsrapporten, note 23 til konsernets regnskap.
102-7	Bedriftens størrelse	Side 14-16 og årsrapporten s. 4-7
102-8	Informasjon om ansatte og andre arbeidere	Side 23-24 delvis
102-9	Virksomhetens leverandørkjede	Side 33
102-10	Vesentlige endringer i størrelse, struktur, eierskap og leverandørkjede som fant sted i løpet av rapporteringsperioden	Side 12-13 og 42-43 Årsrapporten side 12-15 og 45-46
102-11	Føre-var-prinsippet	Side 20
102-12	Eksterne initiativ	Side 6-7 og 33-34
102-13	Medlemskap i bransjeforeninger og/eller nasjonale / internasjonale interesseorganisasjoner	Sjømat Norge, Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), OrAqua – Organic Aquaculture, Federation of European Aquaculture Producers (FEAP),
Strategi		
102-14	Uttalelser fra øverste beslutningstaker i organisasjonen	Side 6-7
Etikk og integritet		
102-16	Verdier, prinsipper, standard og normer for oppførsel	Side 23-24 og www.salmar.no – Om eierstyring og ledelse
Styresett		
102-18	Styringsstruktur	Side 20 og årsrapport s. 31-39
102-19	Delegert autoritet	Side 20
102-20	Ledernivå ansvarlig for rapportering på økonomi, miljø og sosiale tema	Side 20

Interessent engasjement			
102-40	Liste over interessentgrupper	Side 22	
102-41	Kollektive lønnsavtaler- Andel ansatte omfattet av dette	79,6% av de ansatte	
102-42	Identifisere og velge interessentgrupper	Side 21-22	
102-43	Tilnærming til interesent engasjement	Side 21-22	
102-44	Hovedtema og bekymringer som kommer frem	Side 21-22	delvis
Rapporteringspraksis			
102-45	Enheter inkludert i de konsoliderte økonomiske regnskapene	Side 4 og Årsrapport Årsrapporten, note 6 til konsernets regnskap.	
102-46	Definere rapportinnhold og rammer for tema	Side 20-21	
102-47	Liste over materielle tema	Side 21	
102-48	«Restatement» av informasjon	Ikke aktuelt	
102-49	Endringer i rapporteringen	Side 4, ingen	
102-50	Rapporteringperiode	Side 4	
102-51	Dato for sist tilgjengelige rapport	2016	
102-52	Rapporteringssyklus	Årlig	
102-53	Kontaktpunkt for spørsmål om rapporten	Side 4	
102-54	«Claims of» rapportering i overenstemmelse med GRI Standard	Side 46	
102-55	GRI innholds Indeks	Side 46-47	
102-56	Ekstern bekreftelse	Side 46	
Ledelse tilnærming (GRI 103)			
103-1	Forklaring av materielle tema og dets rammer	Side 21-34	delvis
103-2	Ledelsestilnærming og dets delkomponenter	Side 22-32, Årsrapport s. 27-29	delvis
103-3	Evaluering av ledelsestilnærming	Side 22-32, Årsrapport s. 27-29	delvis
Miljømessige tema (GRI 300)			
301	Materialbruk	Side 34-35	
302-1	Organisasjonens energiforbruk	Side 30-32	delvis
302-3	Energiintensitet	Side 30-32	
302-4	Reduksjon av energiforbruk	Side 30-32, og s.39-43	delvis
303-3	Resirkulert og rebrukt vann	Side 42-43	delvis
305-1	Direkte (SCOPE 1) utslipp av drivhusgasser	Side 31-32	
305-2	Indirekte (SCOPE 2) utslipp av drivhusgasser	Side 31-32	
305-3	Andre indirekte (SCOPE 3) utslipp av klimagasser	Side 31-32	
305-4	Intensitet drivhusgasser	Side 31-32	
305-5	Reduksjon av utslipp av drivhusgasser	Side 31-32	delvis
306-3	Vesentlige utslipp (rømming av fisk)	Side 26	
Sosiale tema (GRI 400)			
403-1	Total arbeidsstyrke som er omfattet av formelt HMS-arbeid	Side 23-24	delvis
403-2	Skader, yrkessykdommer, tapt arbeidstid og dødsfall	Side 23-24	delvis
404-2	Program for utvikling av ferdigheter og livslang læring	Side 24	delvis
404-3	Regelmessig vurdering av ytelse og karrieremuligheter	Side 24	delvis
Samfunn			
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og iverksatte tiltak	Side 24, Årsrapport s.29	delvis
Kunders helse og sikkerhet (GRI 416)			
416-2	Etterlevelse av reguleringer av produktenes innvirkning på helse og sikkerhet	Side 34-36	

SalMar ASA
N-7266 Kverva
Norway
Phone +47 72 44 79 00
Fax +47 72 44 79 01
www.salmar.no

